

ВОРОГ БІЛЯ ВОРІТ: Росія може вторгнутися в Україну

Росія зосереджує біля кордонів України війська, техніку і спорядження, а також почала масштабну пропагандистську кампанію, щоб виправдати вторгнення і перекласти провину на Україну. Розвідувальні спільноти США після вивчення даних прийшли до висновку,

що Росія зосереджує біля кордонів України угруповання в 175 тисяч військовослужбовців. Про це повідомили основні американські газети та інформагентства. «Російські плани передбачають військовий наступ на Україну вже на початку 2022 року з масштабом сил, що вдвічі

перевищує той, який ми бачили минулої весни під час раптових навчань Росії біля кордонів України... Плани охоплюють широке пересування 100 батальйонних тактичних груп, бронетехніку, артилерію та іншу техніку» - розповів The Washington Post представник розвідки.

Розвідники також надали виданню документи та супутникові фотографії, на яких прекрасно видно зосередження військ РФ відразу в чотирьох місцях. Зараз там знаходиться не більше 70 тисяч військових (близько 50 батальйонних тактичних груп, БТГ, плюс танки та артилерія), проте розвідка передбачає, що росіяни швидко наростять угруповання до 175 тисяч.

План атаки охоплює розгортання БТГ ЗС РФ і їх нібито хаотичне пересування від кордону і назад - щоб створити невизначеність і посягти нерозуміння справжніх намірів Москви. Крім того, вказується, що російські війська можуть перетворити свої тренувальні об'єкти на ерзац-склади озброєння і боєприпасів - це заощадить їм час розгортання і дозволить швидко почати наступ.

Росія вдруге у 2021 році брязкає зброєю біля кордонів України. США та Євросоюз відкрито заявляють, що у випадку вторгнення військ Росії в Україну „будуть ще небачені санкції“, запевняють Київ, що нададуть допомогу і підтримку. Російська Федерація вимагає від НАТО офіційно відкликати обіцянку про можливе членство України та Грузії, яка була озвучена на саміті 2008 року у Бухаресті, та „юридично закріпити гарантії непросування альянсу далі на схід“. Та, за словами генсека НАТО Єнса Столтенберга, відносини НАТО з Україною вирішуватимуть 30 союзників та сама Україна - і ніхто інший... Ми не можемо погодитися з тим, що Росія намагається відновити систему, де великі держави, такі як Росія, мають сфери впливу, де вони можуть контролювати або вирішувати, що можуть робити інші держави“.

ТУФ ЗАВЕРШИВСЯ “ЗОШИТОМ ВІЙНИ”

У Празі відбувся Тиждень українського фільму. Завершився він у п'ятницю 3 грудня у кінотеатрі “Евалд” показом документального фільму «Зошит вій-

ни» режисера Романа Любого. Фільм був змонтований виключно з особистих відеозаписів із телефонів та камер українських військових та добровольців, які протистоять російській агресії на Донеччині та Луганщині.

Збирання матеріалу та створення стрічки тривало п'ять років. До фільму увійшли відеозаписи вісімнадцятиох авторів. Трьох із них уже немає: це Вадим Наумов, Олексій Болдирев і Тарас Матвій. Вадим був солдатом Нацгвардії та загинув ще в 2014 році, до початку роботи над «Зошитом». Його відео передала групі Babylon'13 організація «Чорний тюльпан», яка займається пошуком та поверненням додому тіл українських воїнів. Олексій із позивним «Малиш» — старший сержант, піднімав синьо-жовтий прапор над Донецьким аеропортом. Він загинув наприкінці 2015 року. Тарас Матвій — український журналіст, громадський діяч та Герой України. Він загинув улітку 2020 року.

Зйомки — справжні, не зіграні й не

вигадані. Стрічка починається з показу мирного життя. Далі колона військових іде селом, ще не чути пострілів. Гуси, яких треба об'їхати, щоб не подавити, стануть останнім проявом звичного нам світу. Далі можна впізнати Донецький аеропорт та, можливо, Піски. Все інше — це «десь на Донбасі».

Показ у Празі був благодійним, усі кошти від проданих квитків були передані до фонду «Повернись живим» на підтримку українських військових. Організаторами заходу виступили Посольство України в Празі й Українська ініціатива у Чеській Республіці. Також у рамках Тижня українського фільму наприкінці листопада товариством “Рута” були показані стрічки “Наші котики”, “Стоп-земля”, “Пекельна Хоругва або Різдво Козацьке”, “Байконур. Вторгнення” та “Черкаси”. Зали кінотеатрів були практично заповненими, глядачі після переглядів жваво обговорювали стрічки та дискутували. ■

пор

ВТРАЧЕНЕ ДИТИНСТВО – ВИСТАВКА НА БУБЕНЧІ

Виставка „Втрачене дитинство“.

23 листопада була відкрита вулична виставка «Втрачене дитинство — історії з України», яку підготували співробітники українського музею “Територія Терору” у співпраці з чеською організацією “Пам'ять народу”. Це історії десяти людей, які дітьми постраждали від нацистського і радянського насильства, репресій чи депортацій, стали свідками масових вбивств і геноцидів, народилися у неволі або втратили батьків. “Це унікальні голоси дитячого досвіду Голодомору, «Великого терору», Голокосту, депортації кримських татар і масових репресій. Кожна історія особлива, але всі герої виставки у свій

спосіб зазнали травми «втраченого дитинства». Дехто навіть у другому поколінні”, — розповідає про проект український історик Олександр Пагіря.

Виставка в парку генерала Ласаро Карденаса в мікрорайоні Бубенеч у Празі 6 неподалік від Посольства України діяла протягом місяця — до 20 грудня. Вона була відкрита за участі українських дипломатів. Чимало глядачів мали можливість прийти й подумати про великі трагедії ХХ століття, які вплинули на долю найменших. Проект “Втрачене дитинство” підтримав Європейський Союз за програмою House of Europe. ■

Вл. інф.

ВИСОЧИНА – ЗАКАРПАТТЮ: ШВИДКІ Й ПОЖЕЖНЕ СПОРЯДЖЕННЯ

Іглава вислала до Ужгорода та Ясіні вживані карети швидкої допомоги.

Край Височина передав Закарпатській області дві вживані машини швидкої допомоги. Медичні карети подолали трохи менше тисячі кілометрів між Іглавою та Ужгородом. В Ужгороді одна швидка обслуговуватиме пацієнтів обласної лікарні, яка зараз надзвичайно завантажена хворими на коронавірус. Інша швидка поїхала до лікарні у високогірному селищі Ясіня, яка охоплює східну частину Закарпаття. Закарпаття та Височина уклали угоду про партнерство понад 14 років тому. «Це машини швидкої допомоги, які

були виведені з експлуатації, але перебувають у хорошому технічному стані, рік придбання – 2010 та 2012. Обидві були введені в експлуатацію на Закарпатті одразу після передачі», — розповів гетьман краю Височина Вітеслав Шрек.

Українському партнерському регіону Височини передали також комп'ютери від Регіонального управління поліції та міста Хотєборж, а від Товариства пожежної безпеки краю - також пожежні скафандри, рукавички та взуття.

Таня Пікартова

КОНКУРС РЕПОРТАЖІВ: НАГОРОДА ЗА „ЧЕРКАСИ”

Чеське українознавче товариство “Ми та Україна” 14 листопада оголосило результати третьої річниці конкурсу на найкрасивішу та найцікавішу розповідь про Україну. “В правилах конкурсу було вказано, що можуть взяти участь автори не лише репортажів про подорожі, а й текстів-спогадів. Ми побоювалися, що й цього року епідеміологічна ситуація сприятиме подорожам за кордон. Певною мірою влітку в Україну їздити було легше, але тепер знову все складніше”, - зазначають організатори конкурсу Богдан Зілінський та Даг Єгер.

Тому цього року на конкурс прийшло менше робіт, ніж минулого року, загалом лише шість. Авторів не брали участі у конкурсах попередніх років. За жанрами були представлені не тільки репортажі про короткі поїздки у різні частини України, а й два різноманітні та доволі довгі тексти-спогади. Описувалася переважно північна й західна частини України — Черкаси, Київ, Волинь, Львів та Закарпаття. Журі з п'яти осіб неза-

лежно один від одного оцінило авторів від першого до шостого місця, й результат вийшов таким: шосте місце — Лукаш Міюлер “Українська авантюра: недовго у Львові”, п'яте місце — Катержіна Остра “Львів за “качку” (корунку)”, третє місце — Анна Куклікова “Кумою на закарпатському весіллі”, третє місце — Вікторія Орурк “Мої волинські канікули”, друге місце — Олекса Лівінський “Київ versus або post Прага”, перше місце — Мілан Грабец “Автвікою до Черкас (та трохи далі)”. Третє місце було поділено на двох авторів, але й різниця між першим та другим місцем становила один бал. Тексти чеською мовою поступово публікуються на сторінках “Ми та Україна”, та, на жаль, як і минулого року, через епідеміологічну ситуацію товариство відмовилося від урочистого нагородження та зустрічі із конкурсантами, але обіцяє провести їх у майбутньому. Символічні премії за перші три переможні тексти були розіслані на банківські рахунки конкурсанти.

Готується четверта річниця конкурсу, тому товариство закликає потенційних конкурсанти готувати тексти та ілюстрації до них вже зараз. ■

боз, даг

Авторка репортажу „Львів за корунку” Катержіна Остра у музеї фотоапаратів у Львові

РОМАН ГАЛИНИ ПАВЛОВСЬКОЇ ВИДАДУТЬ УКРАЇНСЬКОЮ

Видавництво «Комора» у грудні 2021 року підготувало український переклад автобіографічного роману відомої чеської письменниці українського походження Галини Павловської «Дякую за кожний новий ранок». Дорослішання Ольги — alter ego самої авторки — відбувається на тлі драматичних подій 1968 року в Чехословаччині, окупації країни радянськими військами та наступних понад 20 років тоталітарного абсурду. Навіть із тавром племенниці «українського буржуазного націоналіста», відомого діяча Гуцульської Республіки та Карпатської України Степана Ключурака, дівчина намагається отримати від життя максимум. І хоча її родину важко назвати зразковою, безумовна любов і підтримка батьків стає для Ольги неоціненною на

її шляху. Дружба, кохання, втрати, кумедні історії, неповторна Прага на тлі радянських танків, перипетії, пов'язані з “ненадійною” українською родиною головної героїні переплітаються у захопливому сюжеті, сповненому дотепного гумору, витонченої іронії та несподіваних підтекстів. Роман «Дякую за кожний новий ранок», який вийшов на початку 1990-х років, став однією з перших і водночас найпопулярніших книжок письменниці. З чеської мови його переклала Ольга Перебийніс, обкладинку підготувала Валерія Печеник. “Шлях цієї книги до українського читача з різних причин тривав понад 25 років, - зазначила перекладачка. - Дякую усім, хто долучився до роботи над нею, за ваш професіоналізм, креативність і терпіння. Працювати з вами було справді

приємно. Переконана, що зрадіє й авторка — Галина Павловська”. ■

Вл. інф.

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ДІАЛОГ

25 листопада у Празі відбулися українсько-чеські політичні консультації на рівні директора II територіального департаменту МЗС України Василя Зварича та директора Департаменту країн Східної Європи МЗС Чехії Еви Дворжакової. Обговорювалися двосторонні відносини на найближчу перспективу, зокрема графік

політичного діалогу між двома країнами після формування у Чехії нового уряду. В. Зварич ознайомив чеських партнерів з актуальною безпековою ситуацією навколо України, а також загрозами для регіональної та європейської безпеки у зв'язку з агресивними діями Росії. З чеської сторони було підтверджено

однозначну підтримку територіальної цілісності України, а також її зусиль, спрямованих на інтеграцію до ЄС і НАТО. Відбувся також відвертий обмін думками з актуальних питань міжнародного порядку денного та співробітництва держав у рамках міжнародних організацій.

Вл. інф.

МИКОЛАЙЧИК І НАДАЛІ ПРИХОДИТЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ХАРИТИ ЧР

Благодійна організація “Остравсько-Опавська Єпископська Харита” традиційно на початку зими кожного року влаштовує акцію подарунків до дня Святого Миколая для українських дітей. Святий Миколай жив у 4 столітті був єпископом у місті Міра (нині Демре) на південно-західному узбережжі сучасної Туреччини. Але легенди, складені про нього, розповідають про його безкорисливу допомогу всім, хто потребує.

Східноукраїнські дітки вже п'ятий рік отримують подарунки від чеського „Мікулаша“

У Чехії Святого Миколая відзначають 6 грудня, в Україні — 19 грудня. Для дітей це щось на зразок маленького Різдва. Вони отримують подарунки, про які напередодні писали Миколаю, і він за посередництвом Харити передає їх. Для найбільш нужденних дітей з України Харита вже вп'яте організовує Свято Миколая через сервер adoptuji.cz. Подарунки передаються дітям, які живуть поблизу бойових дій на сході України, а також у Житомирській області. Всього Миколай через Остравсько-опавську Хариту допомагає 51 дитині. Кожен може ознайомитися із конкретними побажаннями дітей на цьому сайті і допомогти їм влаштувати свято. А подарунки дітям в Україні приніс Миколай саме 19 грудня.

У попередні чотири роки Харита також передавала подарунки від Миколая східноукраїнським дітям. У Житомирській області чеський

Миколай приходить до дітей, родини яких постраждали від аварії на Чорнобильській АЕС. Тут також діють інші проекти, наприклад, «Усиновлення на відстані», коли конкретна чеська сім'я допомагає конкретній українській родині. Загалом допомога йде 26 дітям сходу України, і 25 дітям з малозабезпечених дітей із Житомирської області. До того ж, цього року Харита приєдналася до акції «Щедрий вівторок» до Всесвітнього дня щедрості та добрих вчинків, який цього року припав на 1 грудня.

Збір коштів тривав до 15 грудня трьома способами — збором певної суми коштів на конкретний подарунок, внесення будь-якої суми через портал darujme.cz та перерахунку на відкритий рахунок остравсько-опавської Харити. Зібрати загалом вдалося понад 350 тисяч крон чеських. Збір на цей рік вже закритий, але триває він і на наступний рік.

Вл. інф.

КОДИ ПРИВОЗИТЬ ДРОВА ПРИФРОНТОВИМ БАБУСЯМ

Projekt Teplo

Zahřát zmrzlé tělo i unavenou duši frontových babiček

Міхал Кісліцки під час передачі прифронтовим бабусям палива на зиму.

Як і кілька зим у минулі роки, триває проект «Тепло для прифронтових бабусь» благодійної організації “Бажання допомогти”. Суть проекту полягає у тому, щоб декільком самотнім старшим людям, які проживають у сільській місцевості у зоні бойових дій на Донбасі, привезти дрова або інше паливо на зиму.

Збором коштів, палива та його доставкою займається чеський волонтер Міхал Коди Кісліцки. Він вже сім років проживає у Слов'янську і займаєть-

ся різноманітною допомогою дітям та старшим людям, а також дрібним підприємцям. “Там, де закінчуються окопи і починаються перші старі хати прифронтових сіл — там проживають жінки, які щодня борються за виживання”, - пише Коди. Жінки ризикують не лише замерзнути під час суворі зими, а й наступити на міну або потрапити під обстріл. “Пенсії їм не вистачає на пристойне харчування, не кажучи вже про покупку дров, а поруч

немає нікого, хто міг би їм допомогти”, - додає Коди.

Тому він серед своїх друзів, прихильників і просто добрих людей у Чехії збирає кошти на дрова для цих жінок. Зокрема, кожен може для бабусь надіслати благодійну допомогу, зокрема 6200 крон — на дрова для однієї бабусі на всю зиму, 3720 крон на тепло в будинку протягом трьох місяців, 1240 крон на один місяць тепла, ну або на в'язку поліницят (320 чеських крон). Завдяки збору коштів 120 бабусь зможе пережити зиму. У акції вже взяли понад 350 осіб-благодійників з Чехії, але надсилати все ще можна. Міхал «Коди» Кісліцки регулярно на своїх сторінках у соцмережі “Фейсбук” звітує про використання надісланих коштів за допомогою документів, фото чи відеоматеріалів.

Коди — простий молодий електрик з міста Брно. У 2014 році він вирішив самостійно поїхати допомагати мирним жителям на схід України. Через рік за допомогою друзів він заснував громадську організацію «Бажання допомогти» (“Chut pomáhat”), яка діє й донині. Він одружився в Україні, з дружиною та сином проживає за 40 км від фронту, звідки регулярно виїжджає до цивільних осіб на передову.

Вл. інф.

МАКУХА ЗГАДАЛИ У ВРШОВИЦЯХ

Макухова лавка у празьких Вршовицях

У Празі відбулося вшанування пам'яті українського дисидента Василя Макуха. Церемонія покладання квітів за участі сенаторки і мера Праги Івони Хмелової, посла України в Чехії Євгена Перебийноса, політиків, урядовців та активістів громади відбулася в п'ятницю, 5 листопада, о 16.30 київського часу

на пішохідному місточку Макуха. Він знаходиться у мікрорайоні Вршовице, поруч з вулицею Українською. Макух вчинив акт самопалення на київському Хрещатику саме 5 листопада 1968 року на протест проти колонізації Росією України та окупації Чехословаччини військами країн Варшавського договору. За допомогою бензину він підпалив себе, а наступного дня помер від опіків у лікарні. Його ім'я та вчинок, який стався раніше за аналогічний вчинок Яна Палаха у центрі Праги, довгий час замовчувалися.

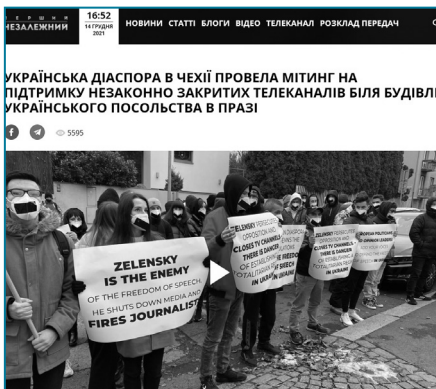
Три роки тому міська рада міста Праги вирішила присвоїти цьому пішохідному мосту ім'я Василя Макуха (чеською мовою звучить як «Макухова лавка»). Було встановлено меморіаль-

ну дошку на його честь. Однак не так давно вандали пошкодили її, обмалювали й місточок, тому під час церемонії інформаційну дошку було відновлено, а місце приведено до порядку. Режисер Олександр Рябокрис зняв про Василя Макуха документальний фільм «Смолоскип», який доступний в ютубі для перегляду з чеськими субтитрами.

Проти окупації Чехословаччини у 1968 році виступало чимало українців. За ґратами опинилися Мустафа Джеміль та Зорян Попадюк, багатьох інших викликали на допити у КДБ, звільняли з роботи, обмежували у правах тощо. Про Василя Макуха «Пороги» вперше розповідали у 2011 році, ч. 22, а також у подальших числах.

Вл. інф.

ДІАСПОРА ВІДМЕЖУВАЛАСЯ ВІД ПРОРОСІЙСЬКОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ

Фейкова «українська діаспора у Чехії» демонструвала на захист проросійських каналів. Скрін із сайту «Першого Незалежного».

Учасники акції під посольством України в Чехії на захист заблокованих в Україні каналів, пов'язаних із Віктором Медведчуком, не представляють жодну з українських організацій. Про це 9 грудня заявила низка організацій української діаспори в Чеській Республіці. Відповідну заяву підписали 19 офіційно зареєстрованих та активних українських культурних організацій з різних міст, серед них - асоціація «Світанок», Культурно-світний центр «Крок», «Празький Майдан», «Українська Європейська перспектива», Українська Ініціатива у ЧР та інші.

«Організації української діаспори в Чеській Республіці відмежовуються

від маніфестації, заяв та способу поведінки організованої групи осіб, нібито представників української діаспори, перед посольством України в Празі 7 грудня 2021, яка мала стосуватися свободи слова та вираження в Україні», – йдеться в повідомленні. Згідно зі зверненням підписантів, речники акції «не представляють жодної організації української діаспори в Чехії, не спілкуються з українською діаспорою – ні офіційно, ні неформально».

Аташе питань культури та преси посольства України в Чехії Тетяна Окопна зазначила з посиланням на місцеву поліцію, що подія відбувалася з порушенням правил сповіщення муніципальних органів про публічні акції. «Представники поліції попросили учасників цього мітингу розійтися якомога швидше і не порушувати громадський порядок. Більше того, ця акція чомусь відбувалася не перед будівлею посольства, а перед будівлею нашого консульського відділу і це створювало значні проблеми для відвідувачів», – розповіла Окопна і додала, що, швидше за все, вся акція була організована для «картинки» на одному з інтернет-каналів», – додала представниця дипломатичного відомства.

Сайти каналів «112 Україна», ZIK і NewsOne і «Перший Незалежний» 7 грудня поширили інформацію про мітинг на захист цих каналів, який відбувся під посольством України

в Чехії. Ці сайти й канали відомі тим, що працюють в унісон із кремлівською пропагандою - піддають сумніву незалежність України, не підтримують євроатлантичну інтеграцію Києва, називають Євромайдан «держпереворотом», а російсько-українську війну – «громадянським конфліктом». Також вони виправдовують анексію Криму Росією. Учасники маніфестації тримали однотипно виготовлені плакати на підтримку цих каналів, приховували обличчя за однотипними респіраторами з чорними позначками, а анонімні коментатори розмовляли російською мовою та не казали, кого вони представляли. При цьому в деяких коментарях посольство звинувачували в спробах розігнати акцію. Єдиним впізнаним коментатором був модератор «Першого Незалежного» Андрій Лаш, який приїхав до Праги на кілька днів.

2 лютого президент України Володимир Зеленський ввів у дію рішення Ради національної безпеки й оборони про запровадження санкцій проти народного депутата й соратника проросійського політика Віктора Медведчука Тараса Козака і восьми пов'язаних із ним юридичних осіб. Санкції зумовили блокування телеканалів «112 Україна», NewsOne і Zik. Телеканали у своїй заяві розкритикували санкції і назвали рішення влади «політичною розправою над невинними ЗМІ».

Радіо «Свобода»

РІК ПІСЛЯ ПОЖЕЖІ КАРПАТСЬКОГО ШЕДЕВРУ

Дерев'яна церква Святого Михайла у садах Кінських все ще чекає на реконструкцію. Чи загрожує їй повне зникнення?

Підготував: **Олекса ЛІВІНСЬКИЙ**

28 жовтня цього року минув рік після пожежі, яка завдала сильного болю пражській українській, румунській та іншим християнським громадам східного обряду. Це була велика втрата для пражського культурного і релігійного життя загалом. Вогонь сильно пошкодив дерев'яну церкву Святого Михайла на горі Петршин. Церкві було майже чотири сотні років, її в міжвоєнні часи привезли з Мукачівщини. Таких церков у Чехії можна перерахувати на пальцях руки. Через пожежу обвалилися її вежі, обгоріли стіни, згоріло начиння. Півроку тривало розслідування, але поліція так і не знайшла винних, туманно пояснивши, що вогонь виник через безхатків, які часто перебували поруч із храмом¹.

Одразу ж після пожежі місцеві політики та діячі солідарно обіцяли зробити все, щоб церква «постала із попелу» й була відновлена бодай у точній копії. Вивчення стану залишків культової споруди давало надію, що вогонь не так сильно пошкодив будівлю, як про це спочатку складалося враження. Магістрат Праги, власник церковної споруди, першочергово взявся за те, щоб закрити церкву (точніше те, що від неї залишилося) спеціальною тимчасовою конструкцією, яка б забезпечила її від впливу негоди. Правда, сталося це аж наприкінці січня, і обгорілі рештки церкви таки кілька разів засипало снігом. Різноманітні пражські політики

та чиновники заявляли, що протягом двох-трьох років церква знову прикрасить сад Кінських. Причому будуть збережені її первісні елементи, зокрема стіни. Був відкритий спеціальний прозорий рахунок, на якому вдалося зібрати 1,8 мільйона крон чеських, що, звісно, немало, але вкрай недостатньо для оплати відновлювальних робіт. Магістрат обіцяв дофінансувати реконструкцію з бюджетних коштів.

Однак ніяких інших робіт на об'єкті протягом цього року так і не проводилося. На заваді стали бюрократичні перепони й тривалий процес проведення різноманітних експертиз. А вже настала зима й морози. Це може мати фатальні наслідки для споруди.

Бездіяльність магістрату помітив і «Клуб за стару Прагу», який виступив із заявою. «Рідкісна дерев'яна споруда 17 століття чекає на початок реконструкції. Однак у пражському магістраті ще не почали передпроектної підготовки. Наближення зими може бути критичним для дерев'яної споруди – можлива навіть її повна руйнація. Перші тижні після пожежі виглядали багатообіцяючими. Рада міста та район Прага 5 взялися рятувати пошкоджену будівлю», – пише у заяві голова Клубу Ріхард Бігел. Вдалося провести конкурс і на проєктанта будівництва. Але подальші кроки буксують².

Вже давно підготовлена концепція відновлення. Експерти Національного інституту пам'яток (NPÚ) передали її для ознайомлення магістрату у квітні 2021 року. «Після детальної експертизи виявилось, що будівлю замінювати повністю на копію не потрібно, значну частину конструкцій ще можна врятувати. Однак для початку ремон-

Закриття тимчасовою захисною конструкцією залишків «Карпатської» дерев'яної церкви Святого Михайла (17 століття), яку 28 жовтня 2020 сильно пошкодила пожежа. Фото зроблене 26 січня 2021 року. Фото: Міхал Протівански, «Блеск».

Після пожежі всередину церкви ще три зимових місяці дощило, сніжило та віяло вітром, доки не була побудована захисна конструкція.

Фото М. Протівански.

ту, необхідно провести кілька обстежень, насамперед статичне, будівельно-історичне та будівельно-технічне. Але ми поки що не маємо відповіді від магістрату», – каже Бігел. Магістрат наразі проводить тендери на згадані обстеження.

За словами члена Ради пражського магістрату з питань власності Яна Хабра (ТОП 09), до травня 2022 року має бути готова документація для планування. Тож є шанс, що процеси прискоряться і нарешті почнеться ремонт. Залишки церкви зараз захищені спеціальною тимчасовою конструкцією, своєрідним саркофагом, який захищає їх від дощу, вітру й морозу. Конструкцію також слід регулярно

Карпатська церква у пражському саду Кінських під захисною конструкцією, 28 жовтня 2021 року. Фото Міхал Ружічка, „Мафра“.

контролювати, бо її може, наприклад, пошкодити вітер, і від цього вона протікатиме. Але це все не означає, що з пошкодженою церквою нічого не може статися. Адже дерево, з якого вона виготовлена, вже дуже старе й вразливе до різних цвілевих грибків, плісняви, спор чи дрібних шкідників.

Тож первісні оптимістичні прогнози щодо воскресіння Карпатського храму на честь Святого Михайла у саду Кінських, які ще були на початку цього року, зараз вже не такі втішні. За першими припущеннями, цей рік був ідеальним для всіх розвідувальних і захисних робіт. У наступному вже мали б працювати над отриманням дозволу на будівництво та займатися першочерговим ремонтом. А в 2023 році чорнове будівництво могли вже завершити.

Однак ці плани вже навряд чи здійсненні. «Зима – критична пора для будівництва. Крім того, слід зробити мікологічний аналіз, щоб знати, що дерево не заражене, наприклад, домовим грибом, або ж чи у ньому не плодяться мокриці. Це може бути фатальним для майбутнього церкви. Тому нам потрібно прискорити окремі кроки», – підсумовує Ярослав Подліска, директор Празького регіонального відділення Національного інституту пам'яток.

Є навіть думка, що вже ця зима для залишків дерев'яної будівлі може стати останньою. «Якщо з обстеженнями та ремонтом зволікали, то, можливо, пам'ятка повністю зникне», – попереджає Катерина Бечкова, заступниця голови клубу «За Стару Прагу». Ярослав Подліска також припускає, що проект реконструкції може бути невдалим і залишки споруди доведеться цілком знести.

Дерев'яна церква стояла у саду Кінських від 1929 року. Її привезли до Праги із села Медведівці, що між Ужгородом та Мукачевом. Церква була частиною колекції Етнографічного відділу Національного музею в Празі. 28 жовтня минулого року близько третьої години дня церква була практично знищена вогнем. Слідство зробило висновок, що пожежу могли спричинити двоє невідомих, які періодично

Під стінами церкви часто перебували безхатьки. Фото невідомих осіб, які можуть бути причетні до пожежі, зроблене за кілька годин до трагедії 28 жовтня 2020 року. Фото „Наш регіон“.

ночували під стінами церкви. Однак поліцейським не вдалося ідентифікувати цих двох осіб, тому на початку липня слідство відклало.

Неприємну картину, яка панувала довкола храму напередодні пожежі, описала і свідок, активістка української громади Галина Василенко. «Востаннє, коли була біля цього храму, там випивало з десятків безхатченків, стояв страшний сморід, валялися їхні ковдри, одяг, порожні пляшки і недопалки», – пише вона у соцмережі «Фейсбук». «Не виключено, що [причиною пожежі стала] їхня необережність. Але вони там нібито жили з дозволу громади і священника. Громада ще й була рада, що стережуть храм. Та, чесно кажучи, я б таких «охоронців» у свій двір не впустила б. Вони були п'яні, горлалили, сварилися, а довкола валялося сміття. Добра охорона», – резюмувала пані Василенко.

Редакції газети «Наш регіон» вдалося³ роздобути не дуже якісну фотографію сплячих під церквою підозрілих, зроблену лише за кілька годин до зловісної пожежі. Тож якщо комусь ці особи відомі, слід повідомити поліцію, яка поновить слідство.

Наразі триває збір коштів на відновлення храму. **Перерахувати будь-яку суму можна на прозорий рахунок у банку “Ческа споржітелна” 000000-0500089822/0800. Рахунок заснований та належить магістрату чеської столиці. ■**

¹ Детальніше про сам храм та його минулорічну пожежу читайте у великому матеріалі нашого часопису ось тут: Лівінський О. Незгораючий Карпатський храм // Пороги, 2020–2021. – №12, стор. 10–17. Режим доступу: <https://www.ukrajinci.cz/files/files/f11108-Porohy-12.2020.pdf>.

² Більше інформації, фото та відео знайдете тут: Veef. Rok po požáru: Kostel sv. Michala stále čeká na rekonstrukci, hrozí mu zánik? // Blesk, 2021. – 1. listopadu – 3. listopadu (aktualizováno); Jan Bohata. Vyhořelý kostel na Petříně stále chátrá, zima může zkázu dokončit // iDNES.cz, 2021. – 29. října; <http://www.zastarouprahu.cz/rok-od-pozaru-drevneho-kostela-sv-michaela-pod-petrinem/aktualita-250/>

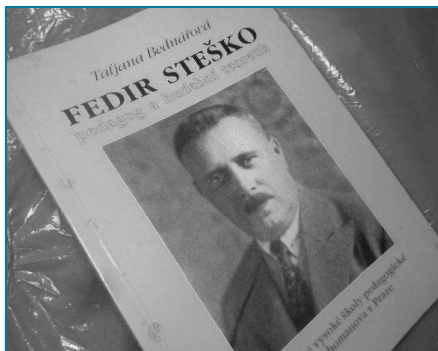
³ Jitka Kačánová. Vaše 5: Torzo kostela sv. Michaela prý další zimu nepřežije // Náš region, 2021. – 15. listopadu.

МУЗИКА, ВІЙСЬКО, ДАЛЕКИЙ СХІД ТА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА

Федір Стешко ніде не полишав діяльності задля України

Підготував: **В'ячеслав ЧОРНОМАЗ**

Серед тисяч українських емігрантів, які оселилися в міжвоєнній Чехословаччині, є кілька людей, професійне життя яких було пов'язане не лише з громадсько-політичною діяльністю, але й з музикою. В Празі у 1920-1930-х роках проживали не лише виконавці чи музичні педагоги, а й музичні науковці. Серед таких найважливіше місце, безперечно, належить Федору Миколайовичу Стешку (1877–1944). Його біографія дуже різнобічна, пов'язана не лише із Україною та Чехословаччиною, а й з... Далеким Сходом.

Книга Тетяни Беднаржової про Федора Стешка.

Хоча цей визначний музикознавець і педагог пропрацював у Чехословаччині 22 роки, переважно у празькому Українському високому педагогічному інституті імені Михайла Драгоманова, його ім'я маловідоме серед чеської чи української музикознавчої громадськості. Стешко не лише плекав українське музикознавство у Празі, він також дбав про збереження чеського музикознавства. Двадцять років тому вийшла книга Тетяни Беднаржової про Федора Стешка. Авторка збрала там кілька цікавих історичних документів, пов'язаних із його празькою діяльністю.

Навчання та у війську на Далекому Сході

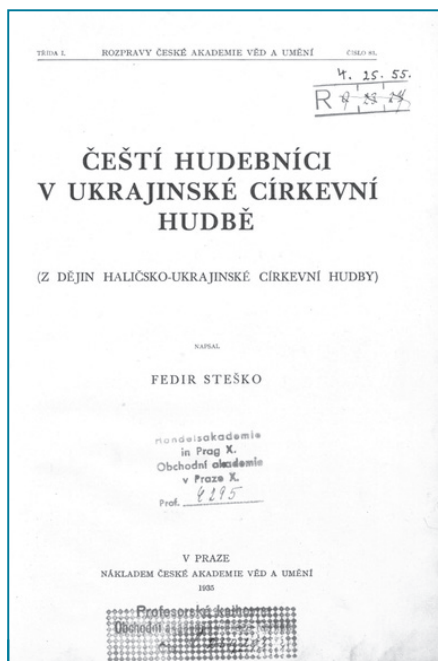
Федір Стешко народився 23 серпня (4 вересня) 1877 року у селі Кам'янка Сосницького повіту Чернігівської губернії. У 1888 році вступив до Софійської духовної школи, в 1892–1898 навчався в Київській духовній семінарії. Одночасно, разом із О. Кошицем, студіював теорію музики у найкращого музичного теоретика Г. Любомирського в приватній музичній школі С. Блюменфельда, в якій викладав М. Лисенко. Після закінчення у 1898 році семінарії вчителював у церковно-парафіяльній школі в Таращі, де був також диригентом соборного хору. Однак 1899 вступив до Київської військової школи, й 1901 року як старшина був призначений на службу на Далекий Схід. Служив у 8-му Східносибірському стрілецькому полку, у складі якого брав участь у російсько-японській війні. Організовував з вояків полкові хори, які виконували твори церковної та світської музики. 1908 вступив до Військово-юридичної академії в Петербурзі, де перебував протягом 3-х років, використовуючи час для поглиблення музичної освіти – відвідував оперу, концерти, музичні виклади й реферати, навчався у професора консерваторії Л. Сакетті, почав вчитися клавірної гри. Його кандидатська праця на тему «Авторське право на музичні твори» була визнана конференцією Військово-юридичної академії найкращою й рекомендована для опублікування. Після закінчення академії (середина 1911) і складення державних іспитів при правничому факультеті Новоросійського університету в Одесі (1912) повернувся до 36 Східносибірського полку на Далекий Схід, де перебував у віддаленому гарнізоні далеко від культурних центрів. У середині 1914 переїхав до Владивостоку, де служив на посаді помічника військового прокурора гарнізону, підполковник.

Могила Федора Стешка на Олшанському цвинтарі.

Громадсько-політична діяльність

У березні 1917 – один із організаторів Владивостоцької Української Громади та керівник її музичної, а згодом – військової секції, з травня 1917 – голова Громади. Наприкінці 1917 року демобілізувався з російського війська, працював учителем співу у кількох середніх школах міста та педагогічному інституті. В жовтні 1918 – заступник голови IV Українського Далекосхідного з'їзду та член його військової комісії. На цьому з'їзді обраний секретарем з військових справ Українського Далекосхідного Секретаріату. В 1917–20 займався організацією українських військових формувань на Далекому Сході. У 1919 – вчитель української школи у Владивостоці та член шкільної комісії Владивостоцького українського

Музикознавча книга Федора Стешка.

товариства «Просвіта». Брав активну участь у музичному житті міста, обирався кандидатом у члени Ради Владивостоцького відділення Російського музичного товариства. Викладав музику в кількох середніх навчальних закладах та педагогічному інституті у Владивостоці. Активний учасник та організатор українського культурного життя в місті, диригент хору місцевої Української Громади, а згодом – «Просвіти». Один із фундаторів Українського Далекосхідного крайового кооперативу «Чумак», член його правління. Учасник II сесії Української Далекосхідної Крайової Ради (травень 1919). У 1919 знов мобілізований до військової служби. Полковник, помічник військового прокурора Приамурської військової округи. Керівник Українського Революційного Штабу у Владивостоці, під проводом якого українські вояки 31 січня 1920 року брали участь у поваленні колчаківського білого уряду у Владивостоці.

Разом із чехословацьким військом – до УНР

У лютому 1920 виїхав разом з чехословацькими військами до Європи з дорученням Українського Далекосхідного Секретаріату до уряду УНР. Після його інформації про стан українського національного руху на Зеленому Клині урядом УНР було вжито деяких заходів у напрямку дипломатичної допомоги домаганням далекосхідних україн-

ців. Прибув на початку липня 1920 до Кам'янця-Подільського. 6 липня 1920 – начальник прокурорського відділу Головної військово-судової управи Військового міністерства УНР. Брав участь в організації в Кам'янці-Подільському Народної консерваторії, де викладав елементарну теорію музики, був диригентом одного з хорів. Від 16 жовтня 1920 – начальник культурно-освітнього відділу Генерального штабу Армії УНР. Згодом, за другим відступом українського війська з України, виїхав до Польщі, де перебував у Ченстохові, а згодом – у Тарнові, де працював на посаді начальника культурно-освітнього відділу Генштабу УНР (1920–22), керував хором державних установ УНР (до весни 1922), з яким улаштував ряд концертів, що мали великий успіх. У Тарнові почав серйозно студіювати музикознавство й, зокрема, історію української музики.

Празький період

У 1922 році для продовження музичних студій переїхав до Праги, де 1923 року вступив до філософського факультету Карлового університету, студіюючи музикознавство, естетику й філософію. Одночасно писав рецензії й статті до празького українського часопису «Нова Україна» (1922–25). Організатор і голова Українського музичного товариства при Українському громадському комітеті у Празі (1924), ініціатор створення Українського Академічного Хору в Празі. З 1923 – лектор музикознавства Українського високого педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова. Разом із Н. Нижанківським, П. Щуровською, Ф. Якименком організував музично-педагогічний відділ інституту, був обраний його секретарем.

З 1925 – виконувач обов'язків доцента, згодом – доцент та завідувач кафедрою історії музики УВІП ім. М. Драгоманова. З 1926 – декан музично-педагогічного відділу, член Сенату інституту, член педагогічного збору на Філософському факультеті Українського Вільного Університету у Празі. В УВІП та УВУ викладав історію музики всесвітню і українську, музичну естетику, музичну педагогіку й музичну етнографію, вів семінар з музикознавства. Досліджував історію української музики XVII–XVIII століття, один з перших дослідників давньоукраїнської музики. 1936 захистив на філософському факультеті Карлового університету докторську дисертацію на тему «Чеські музиканти в українській церковній

музиці (з історії галицько-української церкви)», доктор філософії, професор. З 1934 року працював у Слов'янському інституті в Празі, завідувач його музичного відділу, один з організаторів і бібліограф Архіву слов'янської музики, де зібрав багато українського матеріалу. Співпрацював в енциклопедичних виданнях в Чехії, співробітник Української Загальної Енциклопедії (Львів), для яких готував матеріали з історії слов'янської, української музики й, частково, з історії музики інших народів Російської імперії. Співпрацював у часописі «Українська музика» у Львові (1937–39). Займався транскрипцією нотного письма зі старовинних церковних книг, дослідженням партесних співів, літургічними творами греко-католицьких священників Закарпаття. Перекладав на українську мову праці західноєвропейських музикантів. Переклав з російської «Підручник гармонії» Ф. Якименка, запроваджуючи українську музичну термінологію. Під його редакцією українське музичне товариство видало 5 випусків вокальних творів німецьких композиторів XIX ст. з українським перекладом текстів. Помер 31 грудня 1944 року у Празі, похований на Олшанському цвинтарі.

Деякі твори

Авторское право на музыкальные произведения. Б. м. 1911; Джерела до історії початкової доби церковного співу на Україні // Науковий збірник Українського високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі. Прага, 1929. Т.1; Čeští hudebníci v ukrajinské církevní hudbě (z dějin haličsko-ukrajinské církevní hudby). Praha, 1935; Березовський і Моцарт // 3 історії української музики XVIII ст. Прага, 1942; Бортнянський та Чайковський (До історії видання «повної збірки» церковно-музичних творів Д. Бортнянського) // Українська музика. Львів, 1938, ч. 7–10; М. Лисенко – співробітник болгарського музичного часопису /До 20-ї річниці з Дня смерті «батька» української музики // Тризуб. Париж. 1932, ч. 46; Перші українські нотодруки // Книголюб. Кн. III–IV. Прага, 1929; Джерела до історії початкової доби церковного співу на Україні // Науковий збірник Українського високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова у Празі. Т.1. Прага, 1929; Церковна музика на Підкарпатській Русі // Науковий збірник тов. «Просвіта» в Ужгороді. Річник XII. 1936; Prve ukrajinske cirkevne kompozicije. Zagreb, 1939. ■

ВЛАДИВОСТОК: РОЗДУМИ ПРО УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИЙ СОЮЗ (1919)

Невелика стаття у далекосхідній газеті свідчить про тодішні мрії та початки співпраці

Підготував: : **Богдан ЗІЛИНСЬКИЙ**

Снещодавня 103-та річниця проголошення чехословацької державності нагадала про чесько-українські відносини у той час, коли обидва народи прагнули до незалежності та її визнання не лише великими, а й іншими державами. Якщо зазирнути до тогочасних періодичних видань, які виходили чеською та українською мовами, можна знайти чимало цікавих ілюстрацій тодішніх взаємин¹.

утвердити на цій території власну автономію. Вони мали свій представницький орган, ряд громадських організацій, шкіл, газет, розглядали можливість створення власних військових частин. Вони навіть змогли сформулювати текст специфічної конституційної хартії, яка мала забезпечити права української національної групи на цій території. Наприклад, в Харбіні розміщувалося українське консульство,

Однак влітку 1918 року Український Далекосхідний Секретаріат видав постанову про невтручання українського населення у військовий конфлікт між більшовиками та чехословацькими військами. Хоч антибільшовизм українських організацій посилювався внаслідок агресії більшовицької Росії проти УНР взимку 1918 року, український рух на Зеленому Кліні і надалі намагався дотримуватися нейтралітету. Так, у постанові III Українського Далекосхідного з'їзду ставилося завдання «негайно вжити всі можливі заходи... для забезпечення спокою та добробуту місцевого українського населення шляхом зносин Секретаріату з представниками іноземних держав». Секретаріат рекомендував українцям не втручатися у цю боротьбу, щоб не спровокувати зайвих жертв з обох боків.

На IV Надзвичайному Українському Далекосхідному з'їзді 25 жовтня – 1 листопада 1918 у Владивостоці були присутніми представники союзних держав, що перебували на той час на Далекому Сході – Англії, Франції та США, а також представники Сибірського уряду та командування чехословацьких військ.

Щире слово до чехословаків

Стаття І. Ільченка про чесько-український союз (автор використовує неоднозначний термін «спілка») була опублікована у вівторок, 19 травня 1919 року, у восьмому номері української газети, яка деякий час виходила у Владивостоці. Вона мала досить незвичайну назву – «Щире слово», і виходила з перервами з квітня 1919 року до того ж місяця наступного року. Про автора тексту сказати нічого не можемо – навіть не знаємо, чи дійсно він працював у Владивостоці, чи в його околицях. Можливо, владивосточка газета просто передрукувала статтю, опубліковану трохи раніше безпосередньо на території України.

Українська Далекосхідна Крайова Рада в травні 1919 року, II сесія. В. Яковенко тримає газету «Щире слово».

Дивовижно, але нині ми вже маємо можливість успішно шукати і в українських газетах, які виходили за межами України. Наприклад, на найсхіднішому острові Російської імперії, яка тоді вже розпадалася, або ж, можна сказати, переформатовувалася, тобто території так званого Зеленого Кліна. Українці у великій кількості переїхали сюди під час колонізації цієї території, наприкінці XIX ст. Вони жили як у містах, так в селах. Існувала низка суто українських населених пунктів, створених еміграцією з перенаселеного Сходу України.

Українці і чехословацькі легіонери

Після березневої революції 1917 року українці Далекого Сходу намагалися

яке очолював П. Твердовський. Одним із важливіших напрямків діяльності консула стала справа створення українських військових формувань на Далекому Сході. Під час перебування у Сибіру консул, серед інших, зустрічався і з головнокомандувачем чехословацьких військ, військовим міністром Тимчасового Сибірського уряду генералом Р. Гайдою, від якого отримав принципову згоду на створення українських військових частин. У них могло служити від 40 до 200 тисяч воїнів². Більшовики на цій частині російської імперії тривалий час не могли досягти успіху. Це було пов'язано не лише з антибільшовицьким опором прихильників «білої» Росії, а й із присутністю японських, англійських та чехословацьких військ.

Якщо стаття була написана у Владивостоці, то не можна виключати, що на її виникнення вплинула присутність чехословацьких легіонерів та наявність їхньої власної щоденної газети.

Утім, це все ніяк не применшує цінності цього свідчення про настрої, які панували тоді серед прихильників української незалежності, яким загрожував наступ армій інших держав із Заходу та Сходу. З інших джерел, як-от мемуарної статті професора Українського університету в Празі Олександра Мицюка, відомо, що навесні 1919 року з українського боку розглядалася можлива федерація з Чехословаччиною, яка б допомогла відстояти українську незалежність. Ця ідея залишилася абсолютно неможливим історичним варіантом, але й сьогодні заслуговує на увагу.

Вже згадуваний І. Льченко не заходить так далеко. Він намагається лише пояснити причини, які б більш сприяли чесько- чи власне чехословацько-українському співробітництву, ніж іншим варіантам двосторонніх відносин. Автор зосереджується на економічній сфері, не вдаючись до надто великих подробиць. Він помічає вже сформований чехословацький інтерес до тодішньої угорської Русі – він, безумовно, хотів би бачити її частиною України, але не сприймає це як перешкоду у розвитку відносин між

в майбутнє української держави, яка, як виявилось, не відповідала реальній ситуації. Тим не менш, роздуми Льченка є цікавим доказом ідей прихильників української державності про можливу співпрацю з чеським народом та Чехословацькою державою.

“І. Льченко. Чесько-український союз”

“Налагодження зовнішніх зв’язків для молодої держави є дуже бажаним, а іноді й необхідним. Справа не стільки в тому, чи встановлювати подібні стосунки, скільки в тому, з ким і за яких умов це робити. Враховуючи реальні сили та економічні резерви, які має Україна в своєму розпорядженні, ми повинні рахуватися з реальними вигодами, які подібний союз може принести для задоволення потреб нашої країни в обмін на наші взаємні послуги. З цієї точки зору наш союз з демократичною Чеською республікою мав би значні позитивні наслідки.

Україна, як нова, велика і багата держава, оснащена невеликими технічними силами та економічним досвідом, в інтересах налагодження економічних та торговельних відносин шукатиме контактів з тими своїми сусідами, з якими їй буде вигідніше. Безперечно, що вона встановить тісні відносини з Росією, Грузією, Румунією та Білоруссю. Шукати таку вигоду для себе буде не лише Україна, а й вищезгадані сусіди.

З імперіалістичною Польщею навряд чи встановляться добросусідські відносини, а про якийсь союз взагалі мови не може бути. Щодо Угорщини, то союз з нею нічого не дасть Україні в плані економічних відносин. Це пов’язано з тим, що обидві країни більш-менш багаті на однакові природні ресурси і головню сировину, тому потреба в союзництві відпадає.

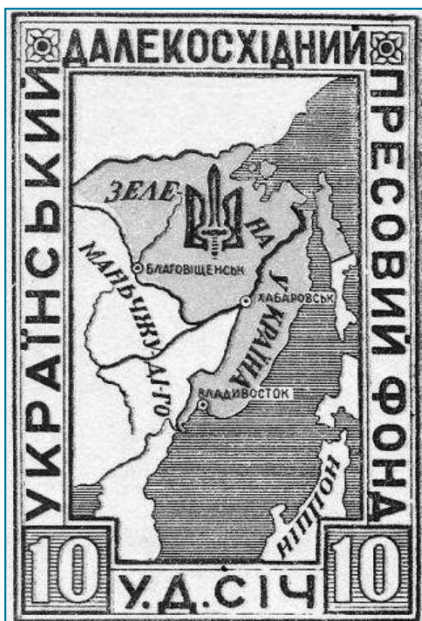
Багато чого можна очікувати від союзу між молодими слов’янськими демократичними республіками. Однак не можна обманювати себе думкою, що такий союз може ґрунтуватися на якихось сентиментальних неослов’янських засадах. Звичайно, ні – такі принципи, як можлива основа для зближення, не витримають жодної критики і, схоже, вже були відкладені ad acta. Ми маємо на увазі лише такі відносини, які будуть ґрунтуватися на здорових і справедливих інтересах обох сусідів.

Україна – аграрна країна, що представляє собою східноєвропейське сховище зерна та сировини. Чеська держава знаходиться на перехідному етапі від індустріально-сільськогосподарської до індустріально розвиненої країни. Тому тут йдеться про союз двох сусідів, один з яких має високорозвинену промисловість і функціональний технічний апарат, але не має необхідної кількості сировини. Навпаки, сусід може запропонувати йому сировину в обмін на готову промислову продукцію. Такі стосунки є природним і нормальним явищем.

Роль України в цьому альянсі буде менш корисною, ніж роль її другого союзника, але зараз іншого виходу немає. Україна може розвивати свою промисловість лише поступово, за допомогою іноземного капіталу та технологій. Не останню роль у майбутньому союзі відіграє й міжнародне становище України, яке зараз загально ослаблене. Деякі з її сусідів, щоб якнайшвидше реалізувати свої імперські цілі, навіть за рахунок інших народів, вторглись на суто українські території. Наприклад, Польща та Румунія хочуть мати спільний кордон за рахунок української території в Карпатах, тобто у Східній Галичині та Буковині.

Чеський уряд нібито розглядав можливість приєднання угорських русинів до території своєї держави. Вже згадані угорські русини на з’їзді у Сиготі Мармароському 16 січня заявили, що хочуть жити в зв’язку лише з Україною. Нам здається, що придбання їхньої території не є реальним бажанням демократичного чеського народу. Скоріше, це необережні зусилля кількох лідерів, які легковажно прислухаються до юдиного шепоту наших «дорогих» сусідів і незабутніх «карпаторосів». Проте вони продають майно, яке їм зовсім не належить.

Однак ці деталі не можуть бути предметом сусідської суперечки. Я думаю, що серйозних перешкод для чесько-українського союзу немає, а навпаки, є багато сприятливих обставин, які дозволяють його створити. Це може бути дуже корисним для обох народів. Тому ми можемо лише щиро привітати таку ідею та вважати правильними ті кроки, які, згідно з телеграфними повідомленнями, роблять уряди обох республік. ■

двома республіками.

На момент публікації статті Льченка Українська Народна Республіка входила вже у дуже критичну фазу існування в обох своїх територіальних формах. Сама стаття про це не згадує. Його несе оптимістична віра

¹ Див. ориг. чеською: Zilinský Bohdan. Vladivostocké úvahy o ukrajinsko-českém spojení (1919) // My a Ukrajina, 2021. - 6 listopadu. Přist. zde: <http://www.mya.ukrajina.cz/node/1190>

² Детальніше про це читайте тут: Зелений Клин. Енциклопедичний довідник / Укл. В. А. Чорномаз. Владивосток: Вид-во Далекосх. федерал. ун-ту, 2011. - 288 с. ISBN 978-5-7444-2636-1. Режим вільного доступу: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/14165/file.pdf>.

ЗАГАДКА МИКОЛИ ШУГАЯ

*Хто ж ще міг “опришкувати” у Карпатах
вже після його загибелі і відсидів 10 років у в'язниці?*

Підготував: Олекс ЛІВІНСЬКИЙ

Письменник Іван Олбрахт прославив Миколу Шугая, одного із останніх карпатських опришків. Завдяки роману про “благородного розбійника” через десятиліття село Колочава на Закарпатті стало популярним у літературі, театрі, музиці, у кіно та серед туристів, особливо чеських¹. І — звичайно ж — у засобах масової інформації. За останні десятиліття в Колочаві виникли десятки музеїв і пам'ятників, воно стало своєрідною ланкою ланцюжка, яка поєднує українську та чеську культури. Ім'я Шугая стало працювати на користь та розвиток рідного села, хоч і чимало його земляків і донині його засуджують. Тож як було із Шугаєм насправді? Чому на його єдиному посмертному фото лежить людина середнього віку, а не 23-річний молодик? Шугай, про якого так багато вже написано², залишає ще чимало загадок.

Іван Олбрахт писав, що його минали кулі і він боровся із несправедливістю, “від багатих брав та бідним давав”. Та

жандарми й заможні люди того часу називали його страшним лиходієм, який стріляв із засідки. Шугай був реальним, хоча доволі суперечливим, персонажем повоевних часів (Першої світової війни), а Олбрахт перевтілював у нього старі легенди про опришків XVIII століття, зокрема Олексу Довбуша. Протягом шести років книга мала дев'ять перевидань, а у 1934 році автор отримав за неї Державну премію з літератури.

Відомо, що Шугай орудував в околицях Колочави у 1920-1921 роках. Він дезертирував з фронту, але залишився у лісі, звідки скоював напади — сам і зі спільниками. Згодом його зарубали знайомі заради слави та наживи, оскільки за Шугая пропонувалася винагорода. Та жандарми з тілом розбійника та його молодшого брата Юри розпорядилися по-своєму — розстріляли їх із рушниць, а заслугу намагалися приписати собі.

Однак дослідник Ярослав Мареш та словацький письменник Іво Апфел припускають, що насправді “кінець

Шугаїв” міг бути іншим. Вони знайшли документ від 1936 року про звільнення з Леопольдівської тюрми... Миколи Шугая з Колочави. На своїх сторінках³ він оприлюднює уривок з книги “Суворого таємні скандали”, де демонструє копію цього документа та фото в'язня, а також відеорепортаж. На цьому фото зображений значно молодший чоловік, ніж на загальновідомому посмертному. Невже смерть Миколи Шугая з Колочави могла бути сфальсифікована, а насправді він ще жив мінімум п'ятнадцять років, десять з яких — відбуваючи покарання? То кого ж тоді зарубали на полонині? У чий труп жандарми стріляли, щоб могли прозвітувати про загибель Миколи у перестрілці? Якою була справжня доля Миколи? А, може, у Колочаві було два чи й кілька розбійників з однаковим ім'ям та прізвищем?

Дещо про опришка

Микола Шугай народився 3 квітня 1898 року в Колочаві. Тоді ця місцевість входила до Землі корони Святого Стефана, або ж Угорського королівства у складі габсбурзької Австро-угорської монархії. Чехи ці землі називали ще “Залітавско”, і тут не було такої розвинутої демократії, як у австрійському “Передлітавску”. Тут практично повна державна влада належала угорській жандармерії. Тут було надзвичайно важке життя. Єдиним способом заробітку для місцевих горян була вирубка та сплав лісу. Багато чоловіків їхали на сезонні роботи в долину або до Угорщини. З початком Першої світової війни чоловіків рекрутували до армії. Серед таких був і Шугай.

Та у своєму полку він довго не витримав і втік. Командир угорських жандармів Колочави Бейла Ленард намагався

Микола Шугай-молодший (двоюрідний брат відомого опришка) після арешту, 1926 рік.

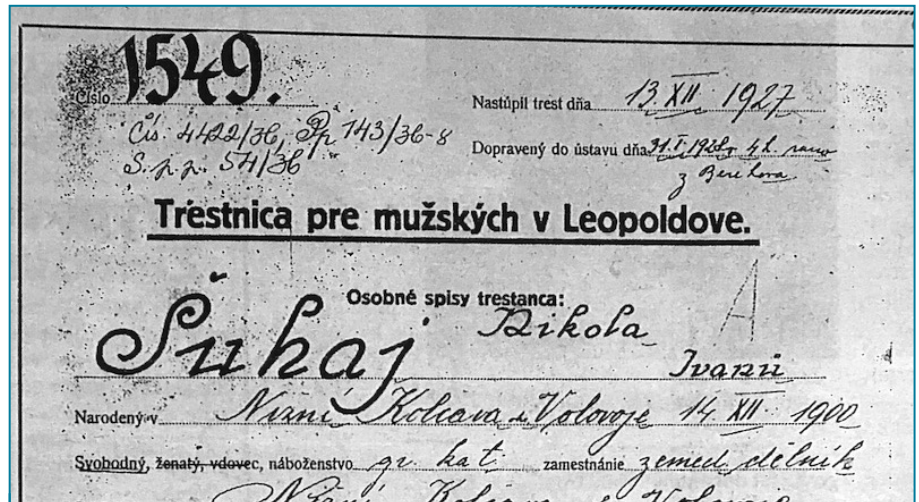
затримати його, але Шугай вмів ховати-ся в горах. Тож жандарм переодягнувся у жінку і вдавав, що несе їжу лісору-бам. Йому вдалося затримати Миколу і повернути на фронт. Та Микола знову втік, але вже з рушницею та патронами. У перестрілці з ним загинули двоє угорських жандармів. Згодом його переслідували вже румунські жандарми, а після приєднання у 1920 році територій “Угорської Русі” до Чехословаччини — чехословацькі жандарми. Деяким з них це коштувало життя.

Коли виникла Земля Підкарпаторуська у складі Чехословаччини, він ніби зажив упорядкованим життям разом із коханою Ержікою — не хотів привертати до себе увагу з боку нових володарів краю. Тихо займався контрабандою і намагався бути непоміченим фінансистами — так називали чехословацьких прикордонників — чи жандармів. Перевозив нелегально товари до та з підпольської Галичини. Та 16 липня 1920 року він нападає на колибу разом зі своїм другом Василем Кривляком. Вночі відганяє пастухів, стріляючи в повітря, і обкрадає хатину. Грабіжницька кар'єра Шугая розвивається дуже швидко. Він добре озброєний, знає гори і майже невловимий для невеликих жандармських екіпажів. Любить нападати на свейські торговців, які мають гроші.

Шугая навіть затримують вдома і доставляють у жандармський відділок. Але вже був вечір, і нікому було його везти до суду у Волове (нині Міжгір'я). Його прикували ланцюгом до швейної машини, а на охорону виставили жандарма-стажиста. Очевидно, той заснув на посту, і Микола якось вивільнився від ланцюга та втік. У романі Олбрахта згадується, що жандарм отримав за це “дрімання” хабар 30 тисяч угорських крон від Ержіки, але зазначається, що доказів цьому немає і, швидше за все, йдеться про наклеп з боку “мадяро-фільських ізраїльських жителів проти авторитету молодой республіки”. Жандарма покарали, але не за отримання хабаря. Переслідування опришка почалося знову.

Складні стосунки із сусідами

Місцеві люди захоплювалися його боротьбою із непопулярними іноземними жандармами, та водночас його боялися. Микола весь час був розлюченим і всіх у чомусь підозрював. Він любив нападати на весілля, бо молодята отримували гроші в подарунок від гостей, а ще за танець з нареченою кидали готівку до капелюха. Коли новоспече-

Фотокопія справи Миколи Шугая-молодшого.

не подружжя з подарунками й грішми йшло до помешкання нареченого, на них нападав і грабував у лісі Шутай.

Скільки точно жандармів Микола відправив у кращі світі — не знає ніхто. За словами поліцейського історика Мартіна Клоубека, їх щонайменше двоє. Першим із них був жандарм-стажист Войтех Кубін. 24 жовтня 1920 року жандармський патруль із трьох осіб прочісував Колочау. Приблизно за 100 метрів від будинку Івана Драча пролунало кілька пострілів. Кубін гине від пострілу в обличчя. Про це повідомляється телеграмі штабу жандармерії в Хусті до Міністерства внутрішніх справ.

Друга підтверджена жертва — жандармський командир Олдржіх Грабал, який поліг у травні наступного року. Згодом жандарм зі станиці Колочава Людвік Коварж описує ще одну можливу жертву Шугая — Лукаш, жандарм-стажист, який ніби загинув у листопаді 1920 року. Також розбійникові приписують смерть сержанта Йозефа Гохмана. Але, за словами Мартіна Клоубека, він міг померти від інсульту під час важкої пошукової акції. Та жандарм Лудвік Коварж у своїх мемуарах підтверджував, що Гохман помер уві сні в січні 1921 року після повернення з лікарні. До колочавської станиці він ледь дійшов через глибокі замети, був дуже знесиленим і вранці вже не прокинувся.

Незабаром дії Шугая сягнули далі колочавських ґрунїв та полонин. Його славою користуються інші бандити, а напади приписують Шугаю. Іноді для вчинення цих злочинів йому довелося б перебувати в кількох місцях одночасно. Певний час Микола хворів тифом, лежав у гарячках, таємно лікувався, і ніяк не міг “опришкувати”. Та про Миколу пишуть в газетах, що

напади скоював саме він. Угорська преса, яка плакала за втраченими територіями, представляла Шугая як національного героя, який бореться проти "чеських окупантів". Навіть у гендерного опришка.

Держава оголошує винагороду у розмірі 3000 крон за захоплення Миколи, а єврейська громада до цього обіцяє додати ще 50 000 крон. Хоч пошукова операція вже обійшлася в рази дорожче, та це — дуже великі гроші для бідних горян. Саме гроші та марення за казковою винагородою врешті-решт стали фатальними для розбійника.

У Шугая було чимало ворогів. У неділю, 14 серпня, згідно із повідомленнями преси, Микола Шугай застрелив старосту Нижньої Колочави, з яким тривалий час конфліктував. Саме ця первинна офіційна легенда мала великий вплив на кінець Шугая.

Кінець Шугая

Микола із братом Юрою зустрівся з трьома односельцями. Вони нали-
ли йому горілки і домовлялися про
наступний грабіж. Коли той сп'янів,
напали на нього, та зарубали соки-
рами разом із зовсім юним братом.
Після цього всі троє одразу зверну-
лися до прокуратури в місті Хуст по
винагороду, та жандарми про це не
знали. І жандармський командир Тр-
шеска вирішив скористатися подією.
Написав телеграму, що Миколу ото-
чили в лісі і розстріляли. А щоб ніхто
із жандармів не проговорився, кожен
мав вистрілити у трупи.

Перші новини про смерть Миколи Шугай публікують через два дні. “Лідове новини” пишуть, що після того, як Шугай у неділю застрелив старосту Дербака, його син зі швагром Драчем

Jediný existující snímek obou ubitých bratří Suhajů, pořízený brzy po jejich smrti. Vlevo leží starší Nikola, vpravo mladší Jura. Originál snímku i s puškami obou Suhajů jsou uloženy v kriminálním muzeu zemského četnického velitelství v Užhorodě.

Єдине фото (не для слабких нервів) опришка Миколи Шугая та його брата Юри, зроблене після їхньої загибелі в серпні 1921 року.

року. Був звільнений після відбуття двох третин терміну покарання у жовтні 1936 року. Є у цьому документі ще одна дивна деталь. Шугая затримали 10 жовтня 1926 року, але тут же вказано, що він здійснив пограбування... пізніше, у листопаді цього ж року! Чи справді ув'язнений у Леопольдові Микола Шугай був тою карпатською легендою, тільки прибраною від уваги громадськості? Тоді чому він не розповів про свою долю? Чому не повернутися до родини? Адже Ержіка пережила чоловіка на понад 60 років, померла в 1987 році, а в грудні 1921 року народила доньку Анну.

Могила Миколи та Юри розташована на самому краю колочацького цвинтаря. Простий хрест, відро без дна, яке захищає свічки від вітру. А на хресті – рік народження... 1897. Можливо, написано помилково. А, можливо, таких “микол шугаїв” було ще навіть більше, ніж двох.

Є сенсація? Нема сенсації...

Та насправді особливої сенсації тут немає, бо, очевидно, йдеться іншого Миколу. По відповідь слід повернутися на кінець XIX століття. Дослідник Мартін Кредл запобігає спекуляціям та нагадує⁴, що у Колочаві тоді жили два брати – Петро та Іван Шугай, які давали своїм синам однакові імена. Микола, Василь, Іван... Наприклад, наймолодший брат розбійника називався Андрій Петрович Шугай, його двоюрідний брат – Андрій Іванович Шугай. А Микола Шугай – двоюрідний брат легендарного опришка – опинився у Леопольдівській тюрмі у справі Ілька Лепея, також опришка, який діяв у околицях недалекого села Репинне, і вважається справді останнім, бо протримався у Карпатах аж до 1935 року, коли його застрелили жандарми.

Хоча є лише одна фотографія опришка Миколи Шугая, зроблена вже після його смерті, все ж зрозуміло, що Микола Петрович Шугай та Микола Іванович Шугай – родичі, двоюрідні брати, та все ж дві різні особи. Про цю родину Шугаїв відомо небагато. Брат Миколи Шугая Іван та племінник Василь 1946 року воювали проти радянських оку-

самостійно розшукали Шугая, розкрили його схованку та видали жандармерії. Поява жандармів здивувала розбійника, і вони з братом сховалися в кущах. Почався запеклий вогонь з обох сторін, і обидва Шугай були розстріляні. Але в Хустській прокуратурі троє колочаців стверджували, що то вони, обороняючись, вбили братів Шугаїв. Усіх трьох вбивць прокуратура взяла під варту. Лише через рік газета “Чески денік” від 24 липня 1922 року зазначила, що Іванич, Буркало та Маркуз були виправдані судом у Хусті. Їх судили за вбивство, але відпустили за браком доказів.

У всій справі є ще одна дивна обставина. Єдина фотографія Миколи Шугая та його брата була зроблена вже після їхньої смерті. Якщо дивитися уважно, то можна помітити рану від сокири. Але Микола, якому було 23 роки, виглядає значно старшим за свій вік, тим часом як Юра дійсно виглядає на 16-літнього юнака.

Спекуляції про Шугая...

Всі ці обставини дали простір для спекуляцій. Якщо “здібні” чехословацькі

жандарми не змогли впіймати Шугая живим, а “чесні” згодом намагалися сфальсифікувати причину його загибелі, то чому бідні селяни мали зважати на мораль і, заради винагороди, не могли зарубати когось іншого? Взаємне підпалювання хат в рамках зведення рахунків на той час не було серед них чимсь незвичайним. А за понад п'ятдесят тисяч чехословацьких крон тоді можна було придбати ціле господарство. А, може, справжній Микола Шугай дійсно ще якийсь час бігав навколишніми полонинами після своєї нібито смерті? Чи не було в інтересах усіх згодом тихо і мовчки його закрити до в'язниці?

Пошуки документа, на існування якого звернув увагу Іво Апфел, тривали кілька місяців. У державному архіві міста Нітра, який підпорядковується Міністерству внутрішніх справ Словаччини, такий документ справді є. Йдеться тут також про колочацького розбійника Миколу Шугая. В'язень з таким ім'ям народився 14 грудня 1900 року – на два роки пізніше за відомого опришка. П'ятнадцятирічне позбавлення волі отримав 15 листопада 1926 року за розбій, був засуджений хустським судом 24 листопада 1927

¹ Див. напр.: книги Івана Олбрахта “Микола Шугай – розбійник”, “Гори та століття”, Оти Голуба “Справа: Розбійник Микола Шугай” (1983); фільми “Микола Шугай” (1947) режисера Мирослава Йозефа Крянжского, “Микола Шугай розбійник” (1977, телефільм) режисера Євгена Соколовського, “Балада про бандита” (1978, мюзикл) режисера Владіміра Сіса, “Олбрахт та Колочава” (2009) режисера Сергія Губського, “Микола: тоді в Колочаві” (2011) режисера Іржі Свободи; за мотивами – 25-та серія серіалу “Жандармські гуморески” під назвою “Розбійник” (2003) режисера Антоніна Москалика; драми Мілана Уде, Мілоша Штедрона, Зденека Поспішіла (1975) та Владіміра Моравека (2005) “Балада про бандита” брненського театру “Гусак на мотузці”, Станіслава Моши й Петра Улриха “Колочава” (2001) Міського театру Брно; музика Александра Мойзеса “симфонічна поезія Микола Шугай” (1934), Гани та Петра Улрихів “Микола Шугай розбійник” (1974), “Колочава” (2002), Мілоша Штедрона “Балада про бандита” (1981) та ін.

² Про Шугая, Олбрахта й сучасну Колочаву неодноразово писав і наш часопис. Див. Напр. Лівінський Олекса. В Колочаві чехи співали... українські пісні // Пороги, 2002. - №3, липень-вересень, стор. 17; Гаврош Олександр (з перекладацькою допомогою Оксани Чужої). Останній опришок Микола Шугай // Пороги, 2018. - №2 (літературний спецвипуск), стор. 12-15; Лівінський Олекса. Де село, де рідний край, став легендою Шугай // Пороги, 2007. - №4, стор. 8-9; та в інших числах.

³ Jaroslav Mareš. Záhada Nikolý Suhaje: Zbojník si po své smrti odseděl 10 let // <https://badatele.net/zahada-nikoly-suhaje-zbojnik-si-po-sve-smrti-odsedel-10-let/13859774/>

⁴ Детальніше про це з посиланнями на проект “Чехословаки в ГУЛАГ” йдеться у дописі в fb-групі “Rusini v čs. armádě a odboji 1939-1945” від 16 серпня 2021 року. Там розміщено також і фото братів та інших рідних Шугая, а також фото їхніх могил.

пантів: Івана застрелили емгебісти, а Василь підірвав себе гранатою, аби не здавсь ворогам. Також у 1957 році було страчено Михайла Штаера, якого радянська влада назвала родичем Шугая та стратила як «українсько-го буржуазного націоналіста».

Молодші Шугаї як вояки свободової армії

Про іншого брата — Андрія Петровича Шугая відомо трохи більше. Він народився 10 лютого 1914 року в Колочаві, був наймолодшим братом Миколи. Закінчив три класи початкової школи. Працював у лісі, та, за власною заявою, переправляв людей через кордон, а перед від'їздом до СРСР протягом місяця був ув'язнений угорцями. Повинен був щодня з'являтися в поліцію, та 4 травня 1940 року перебрався до Радянського Союзу. Після затримання НКВС був інтернований у Надвірній, Станіславові (нині Івано-Франківськ) та Кіровограді (нині Кропивницький). Після засудження до 3 років примусових робіт перебував у ГУЛАГу — біля Ухти у Комі АРСР. У грудня 1943 року був відправлений до Бузулуку, де формувалася чехословацька бригада. Приїзд Андрія Шугая, брата легендарного колочавського опришка, безсумнівно, викликав резонанс у чехословацькій військовій частині.

5 травня 1943 року Андрій Шугай проходив підготовку у старшинській школі, а після її закінчення був направлений до чехословацької бригади. У бою за Київ отримав важке поранення. У 1944 році отримав медаль “За відвагу” і переведений до командної роти танкового батальйону. З танковою бригадою воював під Дуклею та Остравою. Наприкінці 1945 року був демобілізований у званні сержанта.

Спочатку прагнув повернутися додому, на підрадянське Закарпаття, однак згодом вирішив опитувати до Чехословаччини. Оселився неподалік Брунталу, займався сільським господарством, був робітником. Невдовзі після війни одружився з українкою Любою, яку вивезли німці на каторжні роботи в Саксонію. У травні 1945 року вона опинилася без документів у Чехословаччині. Її батьки загинули на війні, брата також вивезли до Німеччини і про нього не було ніяких вісток.

За спогадами його синів Василя та Йосипа, “завдяки” ГУЛАГу він став антикомуністом і та антирадянщиком. Утім, публічно про це не заявляв. Саме тому він вирішив не повертатися на підрадянське Закарпаття. Лише після смерті Сталіна зміг відвідати родичів у Колочаві. Навід-

увався і згодом — із синами, які пам'ятали свою тітку Ержіку, двоюрідну сестру Анну, та Миколину могилу. Іван Олбрахт також відвідав його, зрештою, він згадає його у своєму романі. Безперечно, вони зустрічалися ще в Колочаві у 1930-х роках. Він зустрічався і з бойовими побратимами, які також оселилися в Північній Моравії. Помер Андрій Шугай у 1985 році, його дружина Люба — у 2006 році. Їхній онук Йозеф Шугай став остравським прокурором та, наприклад, був обвинувачувачем паліїв дерев'яної церкви в Гутах у Тржінці (побудована у 1563, у 2011 була відремонтована, у 2017 згоріла, нещодавно відновлена).

Подвійна присутність у Бузулуку

Андрій Іванович Шугай народився 18 листопада 1916 року також у Колочаві, і перетнув кордон із СРСР 4 травня 1940 року разом зі своїм — описаним вище — двоюрідним братом Андрієм Петровичем Шугаєм. Був засуджений до 3 років каторжних робіт, і наприкінці 1942 року також відправлений до Бузулука. Тренувався у запасному полку, вчився у старшинській школі. Був направлений до польової жандармерії і загинув 6 жовтня 1944 року на Дуклі, де й похований.

Доля його брата Василя Івановича Шугая подібна. Він народився 18 травня 1922 року в Колочаві, закінчив 5 класів народної школи, мав бути пекарем. Перебрався через радянський кордон 22 липня 1940 року, бо не хотів вступати до угорської армії. Його затримали в Осмолді, тримали

у в'язницях у Надвірній, Станіславові та Старобільську. Після засудження на 3 роки каторжних робіт працював кухарем колонії в Ухті, Комі АРСР. У 1943 році його відправили до Бузулуку. У чехословацькому війську навчався у старшинській школі, але служив у званні солдата. Був нагороджений Бойовим хрестом та медаллю “За відвагу”, та притягувався до відповідальності за невиконання наказу. Загинув Василь Шугай 16 вересня 1944 року в бою біля Кросно, Польща, і був посмертно помилуваний президентом республіки та підвищений у званні до старшого сержанта.

Чимало подібних доль закарпатців описано у спеціальному проекті Інституту вивчення тоталітарних режимів “Чехословаки у ГУЛАГу”, їхні справи містяться у військово-історичних архівах у Празі, Братиславі, Трнаві та по різних особистих архівах.

...
Нині у Колочаві поступово зникають старі дерев'яні будиночки і з'являються нові, цегляні, часом оббиті пластмасовою “вагонкою” чи навіть позолочені... Виникають різні садиби для туристів, крамнички, альтанки, пропонуються різні сумнівні розваги на зразок виїзду вантажівкою на полонину чи катання на мото- або квадроциклах гірськими хребтами... Сільрада нарешті взялася за проблему екстремного засмічення навколишніх гір, бо протягом останніх двадцяти років збору сміття як такого тут не існувало взагалі...

Але й нині у багатьох місцях села ви ніби повернетеся на сто років назад. Вцілів будинок жандармерії, нині тут корчма та міні-готель. За довголітню допомогу чеським туристам й популяризацію чеської культури його власниця, вчителька місцевої школи Наталія Тумарець у 2011 році навіть отримала нагороду “Gracias Agit” від чеського міністерства зовнішніх справ. Стоїть поки що дерев'яний будиночок Ержіки, до нього навіть туристична стежка прокладена. Виник приватний музей під відкритим небом. Тут багато чеських туристів, ламаною чеською розмовляє й чимало місцевих, крони можна легко поміняти чи подекуди розрахуватися ними. І на певний час здається, що ви й не перетнули двох кордонів... Сценка “наліт Миколи Шугая” у виконанні місцевих аматорів інколи розігрується як забава гостей на весіллях. Тож часом таки й оглянешся, чи ненароком із-за найближчого дерева не спостерігає пильно за вами опришок з рушницею... ■

Власники корчми „Жандармська станція” в Колочаві Наталія Тумарець (в центрі) та її син Олесь Оришук (зліва) із чеськими туристами та волонтерами. Село нині користується великим туристичним попитом.

ІМПЕРІЯ ПУТІНА ГОТУЄТЬСЯ ЗАВДАТИ УДАРУ

Про очікування Києва, шантаж Кремля, пріоритети Вашингтона та інтереси Пекіна у протистоянні Москви з колективним Заходом

Підготував: **Сергій КОРСУНСЬКИЙ**

Ніщо не істинне, все дозволено. Здається, цей вислів, який приписують чи то Ніцше, чи то засновникові Ордену асасинів, найкраще характеризує стан справ світової геополітики наприкінці другого року епохи ковіду. Україна опинилася в самому епіцентрі нових потуг Російської Федерації перекроїти світовий порядок під себе. Спроби аналізувати розмову Байдена і Путіна по відеозв'язку, про точний зміст якої не відомо практично нічого, й тому всі знають про неї все, чи то породили надії, чи то, навпаки, викликали нову хвилю занепокоєння.

Прозвучали позитивні меседжі на підтримку України, а вже через кілька днів, коли перша хвиля емоцій вляглася, МЗС РФ виступило з безпрецедентною за набором брехливих кліше та нахабних вимог заявою. На думку населенників будівлі на Смоленській площі, право на безпеку має тільки ядерна Росія, а не її сусіди по Східній Європі; підльотний час уявних НАТОвських ракет із території України до центральних районів Росії значно менший, ніж реальних «іскандерів» із Калінінграда до зразу кількох європейських столиць; «накачування» України 20 турецькими дронами несе екзистенційну загрозу країні з 6500 ядерними боеголовками, і тому подібне за текстом.

Ультиматум

Немає сенсу розбирати цей опус докладно — надто багато честі. Однак варто назвати його тим словом, яке проситься після прочитання, — ультиматум. Ображена на Захід імперія готується завдати удару в відповідь у вигляді подання проєктів «юридично

зобов'язуючих документів» з гарантіями її безпеки. Ні, Будапештський меморандум таким не є. Ні, Москва ні в чому не винна, — це все зловредне НАТО. Хай відкличе рішення про відчинені двері НАТО для України і Грузії. А ще краще — саморозпуститься задля спокійного сну Володимира Володимировича.

Для того, щоб зазирнути трохи глибше в душу авторів ультиматуму, візьмо до уваги кілька цифр. ВВП Росії у 12 разів менший від ВВП США, і приблизно така сама пропорція зберігається у витратах на оборону. У списку найбільших 5700 публічних компаній світу понад три тисячі, загальною вартістю більш як 50 трлн дол., — американські. Російських лише 19 (це 0,3%), і їхня сумарна вартість — 646 млрд дол. — на чверть менша від вартості Facebook і вчетверо менша — Apple. Але якщо розбити вісім ядерних держав на дві групи умовних союзників, то сукупна кількість ядерних боеголовок (за відкритими даними) США, Великої Британії, Франції та Індії на 500 менша, ніж у Росії, Китаю, Паки-

тану та Північної Кореї. Росія — одна з тих держав, які активно й послідовно намагаються позбутися долара як основної міжнародної валюти. Про використання національних валют у двосторонніх розрахунках вона вже давно домовилася з Китаєм і недавно — з Індією. Загроза відключення Росії від SWIFT у відповідь на агресію проти України, що висить дамокловим мечем над РФ, мабуть, дуже дратує Путіна, як і поразка в холодній війні, яку він, звісно ж, приписує слабкості СРСР, а не силі Заходу.

Вплив Пекіна

Основна відмінність нинішнього історичного моменту в тому, що в Росії з'явився потужний союзник, якого не було в СРСР і який так само незадоволений критикою та тиском із боку США, — Китай. При цьому дуже напружені відносини США і КНР не завадили 30-відсотковому зростанню двосторонньої торгівлі за 11 місяців нинішнього року — до 682 млрд дол. (при цьо-

му різко зріс експорт зі США — зразу на 48% — 117 млрд дол.). Приблизно на стільки ж відсоткових пунктів зросла торгівля Китаю з Росією — до 89 млрд, правда з протилежним градієнтом експорту-імпорту. Обсяг торгівлі стратегічних суперників майже увосьморо більший, ніж стратегічних союзників. Це пояснюється просто: крім зброї та вуглеводнів, Росія нічого не може запропонувати КНР, хіба що ще воду з озера Байкал, тоді як США — дуже важливий торгово-економічний партнер Китаю. Пекін неохоче втягується у протистояння Росії та США в Європі, Китай не тривожиться з приводу далекого НАТО.

Однак у Сі Цзіньпіна є свої червоні лінії — це Тайвань, бунтівний острів, який постійно нагадує, що Китай міг би бути квітучим і не комуністичним. Підтримка Тайбея з боку США дуже ускладнює процес абсорбції Тайваню і вже точно робить дуже ризикованою військову операцію з його захоплення, про загрозу якої багато й часто говорять у Південно-Східній Азії. Насправді в Китаї ретельно стежать за розвитком подій навколо України, вивчають реакцію США та їхніх союзників на ультиматуми Москви, аналізують пакети обіцяних санкцій, передчасне озвучування яких дає можливість підготуватися до пом'якшення їх імовірних наслідків. На думку японських експертів, Китаю вигідне відвертання уваги США від Тайваню, зважаючи на загальне налаштування адміністрації Байде-на не вплутуватися більше у витратні конфлікти в Європі й Азії. Цікаво, що Москва стала проводити паралелі між «українською кризою» і Карибською, хоча побачити таку аналогію без відвертих маніпуляцій і сильнодіючих препаратів украй складно.

Де передова насправді?

Росії і Китаю вигідно підтримувати у Вашингтона напругу, пов'язану з необхідністю реагувати одночасно на два виклики. Звідси непоясненне, з погляду формальної логіки, «патрулювання» Японських островів спільною флотилією КНР і РФ, продовження мілітаризації Росією островів Курильської гряди (проти кого?), безперервні спільні навчання збройних сил Росії та КНР, відверті претензії КНР на острови Сенкаку, прольоти бойових літаків над Тайванем.

Останніми місяцями Путін проігнорував кілька важливих міжнародних самітів, однак особисто відвідав Індію, демонструючи США, що на їхні зусил-

ля з формування QUAD — альянсу США, Індії, Австралії та Японії — є достойна відповідь. На тлі дипломатичного бойкоту Олімпіади в Пекіні та політичного протистояння між США й КНР у регіоні Південно-Східної Азії дедалі гостріше відчуються побоювання щодо економічних проблем КНР, — криза в китайській економіці може зруйнувати й так крихкі процеси відновлення всього регіону, тісно зав'язаного на Китай.

Передова світової політики проходить сьогодні в Азії, адже на зустріч міністрів закордонних справ «Великої сімки» в Ліверпулі були запрошені Австралія, Індія і Південна Корея, а серед ключових питань обговорювалися ситуація навколо Тайваню та дипломатичний бойкот Олімпіади в Пекіні. Понад те, вперше відбулася зустріч на рівні міністрів закордонних справ і розвитку G-7 та ASEAN (з участю генерального секретаря цієї дуже важливої регіональної організації) і Малайзії, Таїланду, Філіппін та Індонезії. Звісно ж, говорили і про підтримку України перед російською загрозою, і про ядерну програму Ірану, не забули про Білорусь, КНДР, Балкани, Лівію, Афганістан, Ефіопію, Сомалі та Сахель. Однак навіть коли в Європі наголошують на свободі мореплавання, то мають на увазі переважно не Чорне й Азовське моря, а Південно-Китайське і Японське. Саме там проходить половина зовнішньої торгівлі ЄС. Тому широкі заяв за підсумками зустрічі в Ліверпулі було дві — одна спільна, друга — про діалог із ASEAN.

Чого очікувати далі?

Якщо уважно відстежити еволюцію оцінок у РФ подій останніх тижнів на українському кордоні, етапи ескалації войовничої риторики у ЗМІ, коментарі, власне, онлайн-саміту президентів США і РФ, консультацій та заяв, які були після нього, стає дедалі очевидніше: істерика Москви навколо теоретичної можливості розширення НАТО — лише привід, мета якого довести, що РФ не молодший брат, а рівний партнер Пекіна, здатний говорити голосно й грубо з самими США. Вашингтон вирішив почекати і з санкціями, і з військовою допомогою — не назавжди, звісно, але все-таки трохи поступившись ініціативою Кремлю.

Можливі кілька сценаріїв, і жоден із них не обіцяє бути простим. Зважившись на ескалацію з концентрацією військ на кордонах України і висуненням ультиматумів, Росія опинилася у стратегічному глухому куті, хоча в тактичному плані й відіграла деякі позиції. А тактика без

За Тайвань також може розпочатися справжня війна.

стратегії, як учив Сунь Цзи, — просто метушня перед поразкою. Бліцкригу не буде, а затяжна криза хороша тоді, коли вона керована. Загроза війни посилює переговорні позиції Росії в діалозі з Заходом, тоді як реальний військовий конфлікт значно їх послабить. У Кремлі не можуть цього не розуміти, і це дуже добре розуміють у Китаї.

Протистояння між США і Китаєм перебуватиме в латентному стані ще тривалий час. Жодна зі сторін не піде на загострення й не поставить під загрозу торгівлю в 700 млрд дол., хоча риторика не стане менш критичною. У 2020 році прями іноземні інвестиції у США впали, практично, вдвічі, з 220 до 120 млрд, однак інвестиції з КНР у США зросли на 10%. Американські інвестиції в КНР, своєю чергою, впали на 30%, однак загалом приплив фінансових ресурсів у КНР зріс на 7%, перетворивши Китай на найбільшого у світі отримувача інвестицій. Росія продовжуватиме агресивну гібридну політику, переважно на рівні риторики, хоча й не виключаються окремі, можливо й дуже болючі, провокації на Сході. Зусилля, спрямовані на розхитування внутрішньополітичної ситуації в Україні, найімовірніше, подвоються. В цій ситуації зростає роль власної позиції України, яка має виявляти не тільки витримку, а й рішучість відстоювати національні інтереси на всіх фронтах — як на дипломатичному, так і на військовому. Про те, що в Росії вже вичерпується фантазія, свідчить різке падіння елементарної культури, коли її високі дипломатичні представники опускаються до базарної лайки та термінології дворової шпани не тільки в соціальних мережах, а й під час публічних виступів навіть у міжнародних організаціях. Виклики сучасності (додамо — створені самою ж Росією) виявляються непосильними для її загалом непогано підготовленої дипломатії. Намагаючись посадити на розтяжку США, Росія має всі шанси сама опинитися на розтяжці. Ну а там, як казав Ходжа Насредін, або падишах, або ішак. ■

Автор є дипломатом,
послом України в Японії

СОФІЮ ФЕДИНУ У ПРАЗІ ПРИЙМАЛИ ДУЖЕ ТЕПЛО

Співачка, волонтерка та депутатка Верховної Ради України від Європейської Солідарності Софія Федина відвідала Прагу з концертом та візитом до української громади. Благодійний концерт на підтримку бійців, які перебувають на передовій українсько-російської війни, а також у київському шпиталі, організував Ростислав Прокопюк. Виступили на концерті і чеські зірки: Слава Корсак, міс Їтка Бого, Петер Войнар, дует «Дензар», а також Назар Іванишин і Алекс Єфімов. Зала була переповненою, багато чеських глядачів були здивовані голо- сом, інтелектом та харизмою відомої опозиційної української політикині. Концерт відбувся за підтримки українських підприємців у Празі, зокрема фірми «Регабус», але вже готується наступний — приїзд відомої фолкової співачки Оксани Мухи.

Софія Федина під час свого візиту до Праги також мала велику приємність

познайомитися із Давідом Свободою, чеським істориком, який займається дослідженням українського національно-визвольного руху. Нещодавно світ побачила його фундаментальна праця «Яблуко зі сталі»: виникнення, розвиток та діяльність українського радикального націоналізму в 1920-1939 роках». «Як він вчора мені сказав, головним своїм завданням він вбачає донесення правди про українську боротьбу та її очільників саме до громадян Чехії, де часто побутують московські нарративи щодо України і її національно-визвольного руху зокрема», - розповіла Софія Федина і додала, що Давід Свобода, окрім української, опановує і угорську мову, щоб мати доступ до угорських архівів про Україну. «Я дякую усім неймовірним людям, які допомагали організовувати благодійний концерт, а найбільше тим, хто прийшов і виявив свій патріотизм до глибини своєї кишені», - поділила-

ся враженнями Софія Федина. Вона також відвідала празький Скаутський інститут, український Культурно-освітній центр КРОК, де познайомилася із дітками і вчителями, розповіла їм про цікавинки української культури і спонукала вивчати рідну українську мову, а також напівтаємничу празьку «Криївку», де побачила в'язання маскувальних сіток та познайомилася із волонтерками, які не припиняють допомагати українським воїнам. ■

пор

Софія Федина (в центрі) з українською громадою Праги

РОСІЄЮ КЕРУЄ ТАКСИСТ

Президент Росії Володимир Путін у фільмі «Росія. Новітня історія» каже, що для нього розвал СРСР став трагедією та «розпадом історичної Росії». «Ми перетворилися на цілковито іншу країну. І те, що напружувалося протягом тисячі років, значною мірою було втрачено», - каже російський диктатор. За оцінкою Путіна, його держава втратила, зокрема, 40% території, виробничих потужностей та населення, а багато росіян «одночасно опинилися за кордоном» без можливості повернутися на батьківщину — і не було «ні місця роботи, ні місця проживання». «Це велика гуманітарна трагедія, без жодного

перебільшення», - вважає Путін.

Президент РФ зізнався, що йому на початку 90-х років доводилося підробляти таксистом: «Жив як усі, але іноді доводилося підробляти підвозом, на машині підробляти («извозом» в оригіналі — ред.). Неприємно про це говорити, чесно кажучи, але, на жаль, так і було».

Путін повернувся до Радянського Союзу з НДР навесні 1990-го року, у травні колишній КДБіст став за Анатолія Собчака віце-мером Ленінграда (тепер Санкт-Петербург). У 1996-му році Собчак програв вибори. Путін був головою його передвиборчого штабу, і тоді, за його словами, «думав про таксу-

вання». Тож коли Путіну запропонували переїхати до Москви та «зайнятися юридичними справами в управлінні справами президента», він погодився.

У 2005 році Путін називав розпад СРСР найбільшою геополітичною катастрофою XX століття, а в 2015 році говорив, що в результаті розпаду Радянського Союзу «російський народ виявився найбільшим розділеним народом у світі». У фільмі також Путін звинувачує Україну в тому, що вона не передала Росії закордонну власність Радянського Союзу, що нібито мала зробити в обмін на погашення Росією її зовнішнього боргу. ■

уп

КИЇВ ГОТУЄТЬСЯ ДО МОЖЛИВОГО ВТОРГНЕННЯ ЗАГАРБНИКІВ

У Києві готують населення та випробовують звукові сирени через загрозу вторгнення армії РФ в Україну, розповів заступник голови КМДА з питань муніципальної безпеки Андрій Крищенко. Громадянам пояснюють, що потрібно робити в екстрених ситуаціях. Мешканців Києва інформуватимуть про ракетні обстріли або авіанальоти й через системи попередження та оповіщення. Зокрема, на сайті ДСНС уже опубліковано алгоритм дій громадян за умов НС військового характеру.

Заступник голови КМДА також припустив, що в разі повномасштабного нападу російські війська будуть використовувати ракетні комплекси, а не авіацію. Щодо стану бомбосховищ, влада Києва все ще перевіряє їх, а до деяких об'єктів у фахівців є питання. «Це старі, ще радянські конструкції, які здебільшого були на якихось великих підприємствах. Там є інфраструктура, вони добре укріплені та розраховані на велику кількість людей. Такі об'єкти ми всі перевірили. Багато з них, на жаль, у приватній власності»,

— продовжив Андрій Крищенко та додав, що у столиці понад 4000 об'єктів подвійного призначення, серед яких підвали, підземні паркінги тощо. Кожен мешканець Києва може ознайомитися з переліком об'єктів укриття на випадок ракетних або авіаударів за посиланням на сторінках КМДА.

За словами мера Києва Віталія Кличка, триває набір резервістів у 112 окрему бригаду територіальної оборони. А кількість учасників Муніципальної охорони міста зросла до 600 людей. ■

нв

У РФ ВИРІШИЛИ ПОЗБУТИСЯ ЄДИНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА

Роман Цимбалюк

Журналіст Роман Цимбалюк розповів, що його переслідують в Росії за нібито «розпалювання міжнаціональної ворожнечі» щодо росіян. 8 грудня прокуратура Москви викликала Романа Цимбалюка на допит. Він процитував слова, які не сподобалися російській владі: «якщо будь-який російський військовий або людина «без знаків различия» перетне

український кордон зі зброєю в руках, то буде знищений, як скажений пес». Журналіст уточнив, що першу частину – про перетин українського кордону зі зброєю – у Москві відкинули. «І дійшли висновку, що я займаюся «розпалюванням міжнаціональної ворожнечі» до групи росіян», – пояснив Цимбалюк. У відповідь він зазначив, що насправді все просто – росіяни повинні сидіти

дома і не заважати українцям жити. «Тоді й самі будете живі, і ми будемо живі, і все у всіх буде добре», – додав журналіст. «Насправді, я завжди говорю – я пацифіст, я проти війни, я за те, щоб Україна і Росія жили у мирі. І це можливо робити в міжнародно визнаних кордонах. Не ми до них прийшли, а вони до нас прийшли (військова агресія РФ – ред.), – підсумував Роман Цимбалюк.

Речник Міністерства закордонних справ Олег Ніколенко прокоментував ситуацію: «Російська влада продовжує випалювати медійне середовище в Росії, тавруючи невідгідних їй журналістів і ЗМІ «екстремістами» і «іноземними агентами», – написав прессекретар МЗС, і додав, що Цимбалюк як український громадянин буде забезпечений повною підтримкою дипломатів. Інтереси журналіста захищатиме відомий адвокат Микола Полозов.

Цимбалюк – власний кореспондент агентства УНІАН у Росії. А також єдиний український журналіст, акредитований у державі-агресорці. Проживає у Москві. Веде ютуб-канал, на якому публікує ролики, в яких не боїться відверто висловлюватися щодо агресії Росії проти України. Неодноразово ставив різкі запитання російським політикам, зокрема й Володимиру Путіну, та сміливо висловлювався на підтримку України на популярних шоу російського телебачення. ■

уніан

СУПЕРЕЧЛИВЕ Й ПРОХОЛОДНЕ СТАВЛЕННЯ ДО УГОРЩИНИ

В Україні пройшло опитування про те, до яких країн Центральної Європи українці більш прихильні. Більшість добре ставиться до Польщі, Німеччини та Чехії. Угорщина ж у опитаних здебільшого викликає вороже ставлення. Опитування провели фонд «Демократичні ініціативи» та КМІС. Здебільшого респонденти вважають, що країни Центральної Європи (Польща, Румунія, Словаччина та Чехія) ставляться до України по-дружньому чи нейтрально, а найбільше виділяють Польщу (52% вважають дружньою) і Чехію (майже 50%). Угорщину більшість вважає скептично налаштованою до України (15,5%). Також більшість опитаних відзначають зусилля Польщі (59%) та Литви (56%) щодо підтримки вступу України в ЄС.

Старші респонденти більше схильні до ворожого ставлення з боку країн Центральної Європи. Особливо це помітно щодо Угорщини: респонденти, старші за 50 років, оцінили ставлення Угорщини як вороже (20%), але серед

молоді (18–29 років) таких лише 5%. Опитані у південних та східних областях бачать менше підтримки вступу України до ЄС з боку країн Центральної Європи, ніж західні регіони. Обираючи між країнами Центральної Європи для подорожі та відпочинку, українці частіше надавали перевагу Німеччині (67,5%), Австрії (64%) та Чехії (63%). Менше опитаних обрали б Угорщину (43%), Румунію (35%) та Молдову (33%). Німеччина посіла перше місце як вибір для постійної роботи (48%), далі йде Чехія (38%), потім з однаковим результатом – Австрія (32%) та Польща (31%).

Ставлення українців до політики Будапешта щодо підтримки угорської національної меншини на Закарпатті є прохолодним: 41% респондентів вважає ці дії підготовкою до анексії та окупації (51% у західних регіонах). Цікаво, що ворожого політику Угорщини схильні вважати ті, хто підтримує подвійне або множинне законодавство з усіма країнами, окрім Росії (47%). Противники множинного

законодавства також проти угорської підтримки в регіоні (48%).

Жителі Закарпаття позитивніше ставляться до угорської політики. За результатами регіонального опитування, проведеного у серпні-вересні 2020 року, 31,5% респондентів назвали дії Угорщини дружньою допомогою угорській меншині на Закарпатті, а ще 40% – сприянням розвитку краю, якщо дії угорського уряду будуть погоджені українською владою. Крім того, прихильність закарпатців до політики Угорщини в регіоні поліпшилась: якщо у 2020 році 12% опитаних хотіли б бачити угорців як членів родини і ще 28% як друзів чи колег по роботі, то в 2021 році частка тих, хто хотів би бачити угорців як членів родини, зросла до 29%, а як друзів – до 28%.

Загальнонаціональне опитування проводилося з 22 жовтня по 12 листопада 2021 року у всіх областях України, окрім тимчасово окупованих територій Криму, Донецької та Луганської областей. ■

infopost

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ І ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТИ:

*Спільний досвід
і перспективи стратегічного партнерства*

Спілкувалася: **Марина САДІВНИЧА**

Міжнародне співробітництво – один із напрямів, які активно розвиваються в Сумському державному університеті. Обмін досвідом у науковій роботі, методиках навчання та викладання, спільні проекти, стажування студентів та молодих вчених у закордонних закладах вищої освіти давно є звичним явищем. Загалом Сумський державний університет співпрацює з понад 50-ма країнами світу, серед них: Польща, Чехія, Словаччина, Китай, Японія та інші.

Одним із закордонних партнерів, із яким СумДУ пов'язує найбільш тісна співпраця, є Західночеський університет у Плзні. Про особливості такого партнерства розповів завідувач кафедри «Технологія машинобудування, верстати та інструменти», доктор технічних наук, професор Віталій Іванов.

Віталій Іванов.

- Як розпочалася співпраця із Західночеським університетом і як вона нині розвивається?

- Наше партнерство розпочалося у 2017 році, з проекту «Development of International Cooperation with Ukrainian Universities in Energetics and Transportation», що фінансувався чеським фондом розвитку (Czech Development Agency) і був спрямо-

ваним на зміцнення взаємин між українськими закладами вищої освіти та Західночеським університетом. Учасниками проекту від України стали Сумський державний університет, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Одеський національний політехнічний університет і Вінницький національний технічний університет. Проект реалізовувався протягом року і трьох місяців. За цей час були здійснені спільні візити українських партнерів до Західночеського університету, організовані круглі столи у Харкові та Вінниці за участі чеської делегації. Партнери змогли пізнати сильні сторони один одного ближче і, відповідно, далі розвиватися як консорціум.

У 2018 році двоє представників СумДУ були запрошені до Західночеського університету в якості викладачів. Також ми мали домовленість про півторарічне стажування наших аспірантів у Чехії, де вони проводили дослідження в рамках своїх дисертаційних робіт. Значним кроком у науковій співпраці із Західночеським університетом стала конференція International Conference on Design, Simulation, Manufacturing: The Innovation Exchange (DSMIE).

- Розкажіть докладніше про цю та інші конференції, партнером в організації яких разом із СумДУ виступає Західночеський університет?

- Уперше конференція International Conference on Design, Simulation, Manufacturing: The Innovation Exchange (DSMIE) проходила в 2018 році за ініціативи СумДУ. Цьогоріч обмін інноваціями в рамках конференції відбувся вже вчетверте. Особливістю конференції є те, що кожного року вона проводиться в новому місці, тож разом із СумДУ співорганізаторами виступають різні українські заклади вищої освіти. У 2018 році конференція проходила в Сумах,

у 2019 – у Луцьку, в 2020 – у Харкові. Співорганізатором у 2021 році стала Львівська політехніка. У наступному році конференція святкує свій маленький ювілей, тож це гарний привід знову повернутися до Сум.

Західночеський університет є одним із партнерів конференції, зокрема до програмного комітету входять заступник декана машинобудівного факультету, завідувач сектору ядерної енергетики кафедри інженерії енергетичних систем Ян Здебор, керівник центру досліджень нових технологій Йозеф Волдржіх і декан факультету механічної інженерії, доктор Мілан Едл. Саме із доктором Міланом Едлом у СумДУ склалася особливо тісна співпраця. На першій конференції, у 2018 році, доктор Мілан Едл виступив із цікавою доповіддю про стратегію розвитку промисловості «Індустрія 4.0». Під час доповіді він порушив проблему розвитку кадрів, які будуть готові реагувати на нові виклики промисловості, що є надзвичайно актуальним. Наразі в співпраці з доктором Міланом Едлом у нас готуються заявки на наукові грантові проекти у рамках програм COST, EUREKA, що фінансуються організаціями з Європейського Союзу.

У 2019 році СумДУ запросили взяти участь в організації ще однієї наукової конференції – Grabchenko's International Conference on Advanced Manufacturing Processes (InterPartner), яка проводиться в Одесі. Конференція має довгу історію, але в 2019 році відбувся ребрендинг, конференція стала абсолютно іншою. Зокрема, доповіді приймаються тільки англійською мовою та публікуються в швейцарському видавництві Springer Nature. 2 роки поспіль доктор Мілан Едл є одним із співредакторів.

Оскільки в умовах пандемії виїзди за кордон обмежені, ми із Західночеським університетом налагодили

INFOOO

Události
Věda a výzkum
Studenti
Pozvánky
English

Prorektor Státní univerzity v Sumách navštívil Západočeskou univerzitu

Spolupráce
Univerzita

Volodymyr Oleksiovič Kasyanenko, prorektor pro vědeckou a pedagogickou práci z Státní univerzity v Sumách (Sumy State University, Ukrajina), navštívil v pondělí 6. května Západočeskou univerzitu.

Prorektor Volodymyr Oleksiovič Kasyanenko a zástupkyně Státní univerzity v Sumách si za odborného výkladu proděkana Fakulty strojní (FST) Jana Zdebora prohlédli výstavu Jaderné dny, která až do 22. května probíhá ve vestibulu FST, setkali se s děkanem Milanem Edlem a prohlédli si kampus Západočeské univerzity.

Univerzita v Sumách, kterou navštěvuje asi 14 tisíc studentů, je jednou ze čtyř ukrajinských univerzit, se kterou Fakulta strojní úzce spolupracuje. Smlouva o spolupráci FST se Státní univerzitou v Sumách byla uzavřena v červenci 2017. Podobně jako ZČU má tato ukrajinská univerzita jak technicky, tak humanitně zaměřenou fakultu.

Předchozí návštěva zástupců ze sumské univerzity se uskutečnila vloni v prosinci, kdy se dva proděkané tamní Fakulty technických systémů a energeticky účinných technologií zúčastnili společně s představiteli dalších tří technicky orientovaných ukrajinských univerzit, konkrétně Národní technické univerzity - Charkovského polytechnického institutu, Národní polytechnické univerzity v Oděse a Národního technického institutu ve Vinici, takzvaného třetího kulatého stolu na FST.

Spolupráce mezi sumskou a plzeňskou univerzitou se uskutečňuje mimo jiné formou stáží - jedna studentka doktorského studia ze sumské univerzity se zúčastnila dvouměsíční praktické stáže na FST v létě 2018, dva stážisté doktorského studia z univerzity v Sumách přijedou na praktickou stáž na FST letos v létě.

Povádomлення машинобудівного факультету Західночеського університету в Плзні від 9 травня 2019 року на сторінках вишу.

співпрацю у дистанційному режимі, організовуємо віртуальні стажування. Ми – науковці СумДУ, зі свого боку, розробляємо математичні моделі, робимо аналіз, наші чеські колеги здійснюють перевірку гіпотез, розрахунків, використовуючи власне обладнання. Таким чином, виконуються спільні дослідження, публікуються статті.

- Ви неодноразово відвідували Західночеський університет. Чим саме займаєтеся під час таких візитів?

- Із 2011 року я обіймаю посаду заступника декана з міжнародного співробітництва факультету технічних систем і енергоефективних технологій, тож мої візити до Чехії пов'язані не лише з виконанням

наукової роботи, але й з організацією міжнародної діяльності. Зазвичай мої стажування короткотермінові. Протягом одного-двох тижнів я маю

провести концептуально-стратегічний розвиток, налагодити зв'язок, зрозуміти які напрямки будемо розвивати, які обладнання використовувати, які методи застосовувати, хто буде залучений до реалізації поставлених задач.

- Ви говорили, що спільно з доктором Міланом Едлом готуються грантові заявки. Чи є ще якісь проекти, які планується реалізувати у співпраці із Західночеським університетом у найближчий час? Якими Ви бачите перспективи такої співпраці?

- Із квітня 2021 року на базі кафедри технології машинобудування, верстати та інструменти започатковано створення Науково-навчального центру з промислового інжинірингу, як спільного проекту СумДУ, Західночеського університету і промислової компанії Air Supply Solution s.r.o. (Чеська Республіка). Головна мета діяльності центру – консолідація зусиль науковців і представників промисловості в формуванні експертного середовища для вирішення комплексу науково-дослідних, проектних, навчально-методичних завдань. Окрім усього іншого таке співробітництво визначатиме набуття й накопичення виробничого досвіду, сприятиме адаптації освітніх програм до потреб промисловості, і як наслідок – підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Загалом, співпраця СумДУ із Західночеським університетом розкриває дуже широкі перспективи. Ми маємо сильну наукову школу з моделювання процесів технічних систем, чого зараз немає в Чеській Республіці, натомість у Західночеському університеті є потужна матеріальна база. Тож спільні проекти передбачають, з нашого боку – теоретичну складову і чисельне моделювання, а від чеської сторони – експериментальну перевірку. ■

Сумський державний університет, загальний вигляд.

МИРОСЛАВ КАРАСЬ

І ЗВІДКИ Б Я, ПО-ВАШОМУ, БУВ?

Росія очима іноземного репортера

MIROSLAV KARAS.
A ODKUD BYCH ASI TAK BYL?
Rusko očima zahraničního reportéra

Мирослав Карась працював у Росії міжнародним журналістом Чеського телебачення і був свідком багатьох ключових моментів сучасної російської історії. Робив репортажі з Донбасу та Криму, інформував про суд над Надією Савченко, зблизька спостерігав за Владіміром Путіним, за Олімпійськими іграми в Сочі — зовсім напередодні вторгнення в Україну. Як працювалося йому журналістом у країні, яка не надто підтримує свободу слова? Свої колоритні враження, спогади та нариси про місцевих жителів він подає у своїй першій книзі, яка вже є у чеських книгарнях та у електронній версії.

Мирослав Карась на обкладинці своєї книги вражень про Росію.

Росія — це, треба визнати, дуже не проста країна. Її не можна недооцінювати. Найбільша країна світу. Це далеко не тільки Москва та Санкт-Петербург. Це — одинадцять часових поясів. “Для мандрівників цією країною необхідні стійкість, досвід та почуття гумору. Мірек Карась, один із найдосвідчені-

ших чеських телевізійних журналістів, їх має, і чимало. Ця розповідь схожа на катання на справжніми американськими гірками найвищої складності”, — вважає Якуб Шанто, один із найвідоміших чеських міжнародних журналістів.

У вступі Мирослав Карась пише: “Була середина лютого 2012 року. О пів на дев’яту ранку мені подзвонили з Праги. Я стояв перед собором на краківському Вавелі. Було двадцять три градуси морозу. Я хотів щось швидко сказати на камеру. Спритно, хоч і не надто вправно замерзшими руками, підняв слухавку. Втретє за двадцять років я отримав ту саму пропозицію. У мене був тиждень на роздуми. Влітку маю приступити до роботи в Москві. Я присів у теплій кав’ярні посеред площі. В голові промайнули тисячі думок. Через двадцять років залишити Польщу, де я почував себе, наче вдома? Саме завдяки Польщі я вже двічі відмовлявся. Вперше — коли там був лише кілька місяців, і мені не хотілося так швидко від’їжджати. Вдруге — через дітей та їхню школу. Я відповів аж на третій день. Цього разу я прийняв пропозицію. Тільки хотів завершити свою роботу на чемпіонаті Європи з футболу в Києві і піти у відпустку.

У серпні 2012 року здійснилася моя журналістська мрія. Я приземлився в Москві. Це було нелегко, бо Росія — це не Польща. Я завжди, як репортер, казав, що я — піхотинець, який перекинув рушницю через плече і пішов туди, куди його послали. Я довго вважав Росію омріяною метою журналіста. Шонайшвидше приступив до роботи. Проїхав країною від Калінінграда аж до Сахаліну. Пролетів тисячі миль, одинадцять разів облетів навколо земної кулі. Зустрів сотні людей різних національностей. Пережив сорокаградусний мороз і п’ятдесятиградусну спеку. Ходив на вершини камчатських вулканів і лежав із запаленням легень в лікарні.

Бачив ентузіазм і радість росіян, їхній плач і відчай. Ходив у краватці та бронезилеті. Зустрічав простих людей і вельмож. Люди, про яких я пишу, — існують. Їхні історії — реальні. Думки про режим, в якому вони живуть, а також про людей, які намагаються вплинути на наше життя і те, що відбувається навколо нас — вже автентично мої власні. Я намагався зафіксувати побачене, почуте і відчуте аж до весни 2020 року. Своїми очима і вухами, своїми руками. Пишу про прекрасну природу, доброту і сердечність людей і радість від простого буття, а також про зарозумілість і нахабність політиків найвищого рівня, ганебну практику прихильників режиму, його жорстокість і сваволю. Пишу також про події в Криму та на сході України, де я провів кілька місяців і побачив бої, ворожнечу, зло і свинство, для описання яких, мабуть, потрібно окрему книгу. Зустрів друзів, які залишаються зі мною, фантастичних людей із відкритим серцем. Пережив і образу, заздрість та підлість. Люди і людоньки всюди у світі такі й сякі. Озираюся на роки, проведені в Росії. Я радий, що жив і працював там. Дякую всім, хто допоміг мені, особливо операторам. Їм було нелегко”.

Мирослав Карась народився у 1962 році у Карвіні. Колишній репортер та журналіст-міжнародник. Від 1992 до 2012 року працював у Польщі, від 2012 до 2016 — в Росії, від 2016 до 2018 — знову у Польщі, а від 2018 до 2020 — знову у Росії. Стежив за подіями у країнах Балтії, Білорусі та передусім в Україні. Багато місяців провів у зоні бойових дій на Донбасі. На даний час є директором студії ЧТ в Остраві.

ВИДАВНИЦТВО: Альбатрос

РІК ВИДАННЯ: 2021.

МОВА: чеська

КІЛЬКІСТЬ СТОРІНОК: 376.

ЦІНА: 219 Kč (електронна версія),

319 Kč (паперове видання);

САЙТ: www.cpress.cz,

www.albatrosmedia.cz.

ОБОВ'ЯЗКОВИЙ «АДАПТАЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНИЙ КУРС» МОЖНА ПРОЙТИ В ІНТЕГРАЦІЙНОМУ ЦЕНТРІ ПРАГА

На курсах ви отримаєте найважливішу інформацію про життя в Чеській республіці та ознайомитеся з вашими основними правами та обов'язками.

Якщо Ви отримали дозвіл на довгострокове або постійне перебування в Чеській Республіці цього року (2021 р.), і Ви не є громадянином Європейського Союзу, швидше за все, на Вас поширюється обов'язок пройти адаптаційно-інтеграційний курс під назвою "Ласкаво просимо до Чехії".

Міністерство внутрішніх справ Чехії поклало цей обов'язок на окремі групи іноземців третіх країн, дозвіл на перебування яких набув чинності 1 січня 2021 року або пізніше. У Празі курси організовує некомерційна організація Інтеграційний центр Прага (ІЦП). ІЦП є одним із вісімнадцяти Центрів підтримки інтеграції іноземців у Чеській Республіці, які забезпечують організацію цих інтеграційних семінарів по всій Чехії.

ОСНОВНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРСИ

Термін, до якого потрібно закінчити курс, – **1 рік** з моменту набуття чинності (отримання картки) дозволу на проживання. Якщо іноземець не пройде курс протягом цього терміну, йому / їй загрожує штраф до **10 000 чеських крон**.

ЯКИМИ МОВАМИ ПРОХОДИТЬ КУРС?

Курс проводиться чеською мовою та перекладається українською.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ КУРС?

Вартість учасника становить 1500 крон.

СКІЛЬКИ ТРИВАЄ КУРС?

4 години

КОНТАКТИ

Якщо у вас виникнуть запитання, не зволікайте та звертайтеся до нас.

+420 253 253 984

aik.icpraha.com

реєстрація: frs.gov.cz

aik@icpraha.com

vitejtevcr.cz

Робочі дні: вівторок та четвер 9.00-12.00, 13.00-16.00 (вул. Žitná 51, Praha 1)

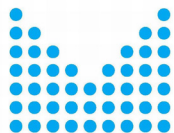
Команда ІЦП чекає Вас на курсах!

Aktivita probíhá v rámci projektu AIK ICP 21 na integraci cizinců financovaného MV ČR v rámci dotačního programu Adaptační-integrační kurzy 2021 (Rozhodnutí č. 1 /2021 IC NNO)

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 10/2021, рік XXIX. Підписано до друку 16 грудня 2021 року. **Ел. пошта:** porohy@seznam.cz. **Інтернет-адреса:** www.ukrajinci.cz/ua/casopis-porohy/, реєстрація: МК ČR/7044. **Номер готували:** Богдан Райчинець, Богдан Зілінський, Вячеслав Чорномаз, Сергій Корсунський, Марина Садівнича, Олекса Лівінський. Використовуються повідомлення прес-служб посольств України в Чеській Республіці та Чеської Республіки в Україні, інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. **Художнє оформлення та верстка:** Тетяна Пилипчук, www.plttm.com. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяючи поглядів автора. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ČR. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ČR», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ČR; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; **контакт:** uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; **тел.:** +420221419821; **ід. номер:** 60448296. **Розрахунковий рахунок:** 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – říční práh. Č. 10/2021, ročník XXIX. Uzávěrka: 16. prosince 2021. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: МК ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec; Bohdan Zilinskyj, Vjačeslav Čornomaz, Serhij Korsunskij, Maryna Sadvnyča, Oleksa Livinsky. Používáme zprávy tiskových oddělení velvyslanectví Ukrajiny v ČR a ČR na Ukrajině, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tetana Pylypčuk, www.plttm.com. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Iniciativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

MĚSTSKÁ ČÁST
PRAHA 4

DŮM
NÁRODNOSTNÍCH
MENŠIN, o.p.s.

Akce je pořádána v rámci projektu
„Žijme na čtyřce společně 2021“
na integraci cizinců spolufinancovaného
Ministerstvem vnitra České republiky.

Безкоштовні консультації для українців в Чехії.

**Зміна, втрата, легалізація роботи.
Трудові відносини роботодавця
із працівником.
Візи та перебування в Чехії.**

Телефонуйте за номером +420/774 647 635
або напишіть на електронну адресу:
ukrkonzultace@gmail.com

**Консультації: понеділок-п'ятниця,
завжди 11:00-13:00 год.**

Консультації надаються в рамках проекту
інтеграції іноземців
„Живемо на четвірці разом 2021“,
що фінансується Міністерством внутрішніх справ
Чеської Республіки